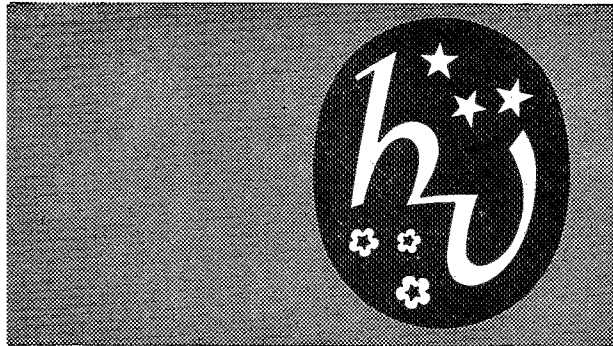

MENS EN WERELD

Als u dit leest is een raket op weg naar Venus. Van een satelliet, kunstmatig startpunt, is hij gelanceerd en met van te voren berekende snelheid klieft hij door de ether, op weg naar de planeet, die de geleerden het liefst willen onderzoeken.

Als iemand vijftig jaar geleden dit had voorspeld zou hij als een fantast beschouwd zijn, die goedmoedig op de schouder wordt geklopt. En nu het zover is, is het een bericht in het radionieuws, één dag een grote kop in de krant, maar schokkend en tot nadenken stemmend is het bericht niet eens. Er is geen bewondering voor technische wetenschappelijke prestaties, er is geen enkele vreugde door deze vooruitgang, omdat achter dit alles de gedachte aan de atoombom en de militaire raketten alles aanvreet. Deze takken van wetenschap hebben de belangeloosheid verloren en worden in dienst gesteld van politieke doeleinden, van waanzinnige concurrentiestrijd tussen oost en west.

Professor Van den Bergh heeft indrukwekkend, emotioneel en profetisch waarschuwend de afschuwelijkheid geschetst van een verblijf op de maan, maar deze schildering van deze hel zal geen uitwerking hebben. De mensen zullen gaan. Zo is de mens en zo is de situatie op aarde. Als het westen niets doet, doet Rusland het en dat prestigeverlies mag niemand lijden.

En wat er nu dreigt te gebeuren? Wel, Rusland zal mensen naar de maan schieten en Amerika zal mensen naar de maan schieten en er is alle kans, dat die daar elkaar zullen bevechten, zoals er gevochten is toen Afrika verdeeld werd en Azië, zo omstreeks de eeuwwisseling. Iedereen zal dan overtuigd zijn van de groteske waanzin en niemand zal het kunnen tegengaan want de redelijkheid moet het altijd verliezen als het fanatisme en het prestige hun rol spelen. Het imperialisme in de ether is begonnen. Venus van Rusland, Mars van Amerika. De aarde is te klein geworden voor de ambities van de mens. Het is zo vroeg, waarom niet eerst zichzelf overwonnen?

Gevaarlijke herbewapening

In de dagbladen van zaterdag 4 februari heeft de Nederlandse krantelezer weer een pagina-grote advertentie aangetroffen van de Morele Herbewapening. Men kan de zaak afdoen door deze advertentie, al dan niet na lezing, zonder meer naast zich neer te leggen, maar er is toch wel reden om andermaal iets meer aandacht aan het verschijnsel te geven.

De meeste lezers behoeven waarschijnlijk niet te worden herinnerd aan het pamflet „Ideologie en Coëxistentie”, dat in november 1959 in drie miljoen exemplaren over ons land is verspreid. Men weet wellicht ook nog wel, dat de N.R.C. toen onverbloemd stelling heeft genomen tegen de Morele Herbewapening, en dat vervolgens door deze herbewapenaars is geprobeerd om via relaties in de directie van dit dagblad pressie uit te oefenen op de mening van de redacteuren – een kwalijke methode, die door dezelfde redacteuren onmiddellijk onomwonden openbaar is gemaakt. Wie zich dan verder realiseert, wat het plaatsen van zulke grote advertenties in de dagbladpers kost (dat is meer dan het Steunfonds Praktisch Humanisme in een jaar van intensieve campagnes bijeen kan brengen!) krijgt toch wel de neiging iets meer aandacht te besteden aan deze beweging.

De hoofdinhoud van de idee der Morele Herbewapening laat zich zeer kort samenvatten: de wereld wordt bedreigd door het communisme, waarvan de kracht wordt gevormd door een zeer sterke ideologie. Het westen moet zich voorzien van een even sterke, zelfs betere ideologie (moet zich „moreel herbewapenen”), en die ideologie is dan de absolute eerlijkheid, de absolute reinheid, de absolute onzelfzuchtigheid en de absolute liefde, alles met de aanvaarding van Gods leiding, die iedereen kan laten zien wat hij onmiddellijk kan en moet doen (Ideologie en Coëxistentie, pag. 15).

Wie nu mocht verwachten, in de grote advertenties of in de brochure iets meer te weten te komen over de uitwerkingen van deze formules komt uitermate bedrogen uit. Eén en ander hangt aan elkaar van citaten en beweringen, die de indruk maken van een duister soort orakeltaal. Het steeds terugkerend motief is, dat allerlei mensen op hoge posten gezegd hebben, dat de Morele Herbewapening de ideologie brengt die de wereld nodig heeft, omdat het de ideologie van de vrijheid is. Bij sommige mensen gaat wellicht al een rood lampje branden als zij zich realiseren, wie al die aanbevelers zijn: Adenauer paradeert als steeds voorop, en verder ontmoeten we in de laatste advertentie o.a. Kisji, leiders

van het Congolese volk, van Vrij China en het behoudende deel van Zuid-Amerika, en voorts opvallend veel grootheden uit de katholieke wereld. Alles bijeen zijn de diverse pleitbezorgers voor de betere ideologie mensen, die we tot het militant-conservatieve deel van de wereld plegen te rekenen. Misschien verklaart dat wel het gemak, waarmee men deze groots-opgezette campagnes kan financieren.

Opvattingen over de groep, waarin deze beweging kennelijk zijn ontstaan en steun vindt mogen ons echter niet ervan weerhouden om een poging te doen, de inhoud van de ideologie op zijn mérites te beoordelen. Maar dit laatste wordt nogal bemoeilijkt door de reeds gesignaleerde eentonige duisterheid van de gebruikte formuleringen. In een sarcastische stemming zou men kunnen opmerken, dat die orakeltaal erop kan wijzen, dat de beweging het vooral wil hebben van die simpele zielen, die hun gedachten en bedoelingen (en hun angsten!) steeds in „kreten” plegen te formuleren.

Maar de hele kwestie is toch wel wat te ernstig om met spot te worden afgedaan.

Enige jaren geleden is in een kring van leidende figuren uit het jeugdwerk gesproken over deelname aan het Wereldjeugdfestival 1959 in Wenen. Deze twee-jaarlijkse communistische manifestatie zou in dat jaar voor het eerst aan deze zijde van het IJzeren Gordijn plaats vinden en dat feit werd door velen in het jeugdwerk beleefd als een uitdaging. Het was waarschijnlijk ook als zodanig bedoeld, en het gesprek ging dan ook over een antwoord op die uitdaging. De conclusie van het gesprek was, dat men de uitdaging eigenlijk niet kon aan nemen, in de eerste plaats omdat het zeer moeilijk zou zijn om delegaties te zenden, die de discussie met de communistische jongeren aan zouden kunnen. Maar in de tweede plaats was er ook de verwachting, dat onze ideologische kracht, de kracht van onze overtuiging veruit te kort zou schieten. Deze laatste veronderstelling was niet nieuw; het is een veel gehoorde klacht.

Dus toch een tekort aan ideologie, en een noodzaak voor een of andere morele herbewapening? Jazeker, ieder die niet met oogkleppen door deze wereld gaat zal moeten erkennen, dat ons moreel zelfbewustzijn niet al te stevig is, als het erom gaat onze westerse cultuur als zodanig tegen critici te verdedigen. En het behoeft hier niet te worden herhaald, dat velen in de morele kracht van die cultuur eigenlijk geen sikkepit vertrouwen hebben.

Slot op pag. 10

Uitgave van het Humanistisch Verbond – Verschijnt om de veertien dagen
16e jaargang no. 5 – 11 maart 1961

Kritisch allerlei

Tieferschüttert geben wir Kenntnis von dem Ableben unseres Kameraden

MAX SIMON

Generalleutnant der Waffen-SS a.D.
Träger des Ritterkreuzes mit Eichenlaub

Sein Leben war treueste Pflichterfüllung.

Der Bundesverband der Soldaten der
ehemaligen Waffen-SS, Landesverband
Nordrhein-Westfalen.

Die Einäscherung findet am Montag, dem 6. Februar 1961, auf dem
Hauptfriedhof in Dortmund statt.

De bovenstaande advertentie stond in de „Westdeutsche Allgemeine“ van 4 februari 1961 en vereist nauwelijks commentaar. Wij geven hieronder alleen de vertaling:

„Diep geschokt geven wij kennis van het overlijden van onze kameraad Max Simon, luitenant-generaal van de Waffen-SS buiten dienst (sic! Red.), drager van het ridderkruis met het eikenloof (de op een na hoogste onderscheiding die de Führer ooit heeft verleend. Red.) Zijn leven was de trouwste plichtsvulling. (Hij heeft dus in ieder geval niet kunnen zeggen dat hij het nooit heeft gewild. Red.).

De advertentie, die verder nog de datum en plaats der crematie vermeldt, is ondertekend door de organisatie van soldaten van de voormalige Waffen-SS, afdeling Noord-Rijnland-Westfalen.

Es starb

LEOPOLD RITTER V. RAFFAY

ein erfolgreicher Jagdflieger des 1. Weltkrieges und Teilnehmer
am 2. Weltkrieg – ein hilfsbereiter Freund seiner Kameraden.

Jagdgeschwader
Freiherr v. Richthofen Nr. 1 1917/18

Deze tweede advertentie troffen wij aan in „Die Welt“ van 17 februari 1961, en kondigt het overlijden aan van de heer Raffay, „een succesvol jachtvlieger in de eerste wereldoorlog en deelnemer (let op de verzwakking! Red.) aan de tweede wereldoorlog; een vriend die voor zijn kameraden altijd tot hulp bereid was.“ Deze advertentie werd ondertekend door het eskader jachtvliegtuigen Freiherr v. Richthofen, waarvan het misschien wel nuttig is te weten, dat dat het elitekorps van de Duitse luchtmacht was in de eerste wereldoorlog, het korps waarin Hermann Goering carrière heeft gemaakt en waarvan hij in juni 1918 commandant werd. De meeste piloten van dit eskader organiseerden zich na thuiskomst in het Deutscher Luftsportverband, waaruit de Luftwaffe zijn mensen betrok, toen de tweede wereldoorlog voor de deur stond.

Dat deze „hilfsbereiter Freund“ die mede de schuld droeg voor de bombardementen op Rotterdam en Warschau, blijkens een tweede aan hem gewijde overlijdensadvertentie, „aus den ersten Anfängen heraus“ (van het allereerste begin af; en wij kennen dat begin!) een hoge positie bij de Volkswagenwerk A.G. bekleedde, behoeft ons dan niet meer te verbazen.

Het enige wat ons verontrust is, dat men in Duitsland dergelijke advertenties openlijk durft te plaatsen in naar wij dachten respectabele bladen, bladen echter die er toch blijkbaar geen been in zien de verheerlijking van oorlogsmisdadigers via hun kolommen toe te laten. En misschien is nog wel het meest verontrustende, dat er in Duitsland zelf tegen dit soort annonces blijkbaar niet wordt geprotesteerd, en dat onverholten nazistische „oudstrijdersorganisaties“ daar rustig kunnen voortbestaan.

De chef van de afdeling voorbereidend hoger en middelbaar onderwijs op het departement van onderwijs, kunsten en wetenschappen is benoemd tot „adviseur van de minister, met de opdracht zich te wijden aan de oplossing van enkele urgente en ingewikkelde vraagstukken op het terrein van

het voortgezet onderwijs“. Dit op zichzelf zo onschuldig lijkend bericht was voor Het Vaderland aanleiding zich eens te verdiepen in het benoemingsbeleid van onze zoals u weet katholieke minister van onderwijs. De redactie suggereert, zij het met grote omzichtigheid, dat hier sprake is van een

„wegpromoveren“ van de betrokken ambtenaar en wel om een maar al te duidelijke reden.

„Degene die is benoemd tot chef van de afdeling v.h.m.o. is anders dan zijn voorganger katholiek. Op zichzelf speelt de levensbeschouwing voor de ambtenaar natuurlijk geen rol, maar het wordt anders wanneer de lijn opvallend in dezelfde richting wijst. Op het departement van onderwijs zijn de minister en de staatssecretaris die zich het meeste bezig houdt met de onderwijszaken, katholiek. De secretaris-generaal is van protestants-christelijken huize en staat niet bekend als een voorstander van het openbaar onderwijs. Sinds enige tijd is door de minister ingesteld de functie van directeur-generaal van het onderwijs, de hoogste ambtelijke chef van deze gehele sector. Ook deze is katholiek. Hetzelfde kan gezegd worden van de raadviseur in algemene dienst, plv. secretaris-generaal. De functie van chef van de afdeling v.h.m.o. werd tot dusver bekleed door iemand van wie men mag aannemen, dat hij het openbaar onderwijs persoonlijk van harte is toegedaan. Op dit terrein was hij echter de enige van wie dat gezegd kon worden, maar zoals gemeld: ook hij is nu vervangen door een katholiek. Uit het bovenstaande blijkt dus ten eerste, dat de voorstanders van het openbaar onderwijs, we beperken ons tot het v.h.m.o. – geheel uit de topleiding zijn verdwenen onder het bewind van mr. Cals en zijn geestverwant, terwijl daarenvans het accent in zeer sterke mate is komen te liggen op zijn geestverwanten.“

Nu wijst Het Vaderland er terecht op, dat in ons land een ambtenaar althans officieel wordt benoemd om zijn bekwaamheden en niet om zijn politieke of levensbeschouwelijke richting. De gemelde gegevens lijken echter ons inziens wel de indruk te wekken, dat tenminste onze minister van onderwijs er geen been in ziet het een met het ander te combineren, om ernstiger verdenkingen dan nog maar niet eens uit te spreken. „Wanneer de vertegenwoordigers van instanties die pleiten voor het openbaar onderwijs besprekingen voeren op het departement, weten zij altijd te staan tegenover mensen die niet voor het openbaar onderwijs zijn“, schrijft Het Vaderland. En dat is nog maar het minste. Wat er van de behartiging van de belangen van het openbaar onderwijs door in meerderheid katholieke overheidsdienaren terecht komt, bewijzen ons al heel wat gemeenten in het zuiden des lands.

Een duistere plek in een lichtstad“ noemt de Nieuwe Rotterdamse Courant 't feit, dat de gemeenteraad van de stad Eindhoven „met kar en paard door de Gemeentewet heen rijdt.“

„De narigheid bestaat uit de bouw van een gemeentelijke schouwburg waarbij als architect optreedt ir. Geenen, die lid is van de gemeenteraad en – niet essentiële, maar toch merkwaardige bijzonderheid

– in die raad voorzitter is van de fractie der K.V.P., een groep die de absolute meerderheid der zetels bezet. Vier jaar geleden hebben wij al geschreven, dat het niet te pas komt, dat een raadslid als architect een gemeentelijke opdracht krijgt. Evenmin komt het te pas, dat een raadslid als architect een gemeentelijke opdracht aanvaardt. Zowel dit raadslid als de raadsmeerderheid is te laken. Elke poging om het geval door de mazen van de Gemeentewet te laten glippen – zulke pogingen zijn gedaan – legt extra de nadruk op de ongeoorloofdheid – om niet te zeggen: de verdorvenheid uit een oogpunt van democratie – van de te Eindhoven aanvaarde figuur. Ook zonder Gemeentewet zou het niet in iemands hoofd mogen opkomen, dat die figuur iets aanvaardbaars zou kunnen hebben.“ De meerderheid van Eindhovenens burgerij gaat echter ook niet vrijuit, omdat zij diezelfde K.V.P. bij de laatste raadsverkiezingen, ondanks het gebeurde, toch weer haar ondemocratische meerderheid bezorgde. Een meerderheid die in haar dwaling volhardde, toen zij, nadat twee jaar geleden de begroting voor het schouwburgproject al van vijf- tot zevenmiljoen gulden was verhoogd, deze kort geleden nogmaals verhoogde, nu tot negenmiljoen! En dat allemaal nog steeds met diezelfde ir. Geenen als voorzitter van diezelfde meerderheidsfractie. Het is nog niet zo lang geleden, dat de landelijke voorzitter van de K.V.P. zich geërgerd uittiet over de voortdurende suggestie van ondemocratische gezindheid die men zijn partij pleegt aan te wrijven. Er lijkt ons weinig reden voor die ergernis, tenzij hij zich misschien ergerde aan het feit dat dingen als deze in een in meerderheid nog wel democratisch denkend land, niet onopgemerkt kunnen blijven. Voor ons is dat echter nog het enige verheugende van de zaak.

Eenzaam

Stilstaan nu
in braakland eenzaamheid
de takken gekapt
boomvorm onbeleden.
Herinneren is ruisen
aan knots van stilte.
Kou hangt om
de grond is witgezwegen.
In huid van liefde
staat hunkering geplant.
Op het pierdun stolvlies
langs de ademkant van tijd
leest zelfs geen blinde
de afdruk van tien vingers
vruchtbaarheid
meer af.

Een ruiger schrift
zal de winterakker
kerven breken.
Verloren zwijg ik in
de leeggerooide grond
een kleine verse groef.

Uit: Catharina van der Linden –
Het pijnboomzaad.
Amsterdam, 1960.
N.V. Em. Querido's Uitgeverij.

Problemen rond de Mammoetwet

Zoals bekend hebben enkele rechtse partijen reeds het „onaanvaardbaar” uitgesproken over het ontwerp van wet tot regeling van het voortgezet onderwijs; dat zal zijn reden hebben, maar die kan niet gezocht worden in art. 41 sub 4, waar staat: „Aan de leraren kan een beloning worden toegekend volgens regelen, bij algemene maatregel van bestuur te stellen” en met „de leraren” is in dit verband bedoeld „de godsdienstleraren” die aangewezen door kerkelijke gemeenten of plaatselijke kerken in de schoollokalen van de openbare scholen godsdienstonderwijs zullen mogen geven. Dat laatste bestond reeds lang; nieuw is de bezoldiging van dit onderwijs. In de strijd om de herkerstening van de openbare school zal er een belangrijk bruggenhoofd zijn bezet, wanneer dit artikel een keer wet is geworden.

Het zou naïef zijn om te menen, dat dit zo maar bij toeval uit de ministeriële pen is gevloeid; daarvoor passen de stukken van de legkaart te mooi in elkaar. Dit wetsartikel zal namelijk de vraag naar godsdienstleraren aanzienlijk doen toenemen en om daarin te voorzien zijn reeds lang maatregelen genomen. De Raad voor zaken van Kerk en School der Ned. Herv. Kerk heeft in samenwerking met het Interkerkelijk Overleg in Schoolzaken een cursus geopend voor docenten die belangstelling hebben voor de godsdienstige vorming van de jeugd; hen wordt na een met goed gevolg afgelegd examen een testimonium uitgereikt dat de bevoegdheid verleent om godsdienstonderwijs op de openbare scholen te geven.

Wanneer men zich een ogenblik wil plaatsen op het standpunt van de kerkgenootschappen en wil inzien, dat aan hen de opdracht is gegeven het Evangelie te verkondigen aan alle creaturen, dan kan men niet anders doen dan erkennen, dat de ontplooiende activiteit volkomen terecht voortvloeit uit de eenmaal aanvaarde overtuiging; men kan er zich zelfs over verheugen, dat de zaak organisatorisch goed is opgezet, zodat er kans bestaat, dat het geheel straks ook op politiek terrein met succes zal worden bekroond.

Maar dan komen de problemen. De openbare school moet haar onderwijs zo inrichten, dat ieder ongeacht zijn overtuiging zijn kind daaraan kan toevertrouwen en van confessionele zijde wordt er nauwlettend op toegezien, dat dit ook inderdaad geschiedt; dit leidt natuurlijk tot een vorm van onderwijs die gericht is op de praktijk van het leven, de utiliteit. Zodra zich dit onafwendbare proces echter voltrekt, richt men van confessionele zijde het zware geschut op de openbare school en verwijt haar een kleurloze neutraliteit. Men betoogt dan, dat neutraliteit nooit en nergens mogelijk is, dat de mens krachtens zijn aard naar de zin, de idealiteit der dingen streeft en dat men in het bijzonder de jeugd te kort doet, wanneer men alleen maar oog zou hebben voor het materieel gewin. Als sluitstuk van de redenering volgt dan de stelling, dat alleen het christendom dit leven zin kan geven en dat dus godsdienstonderwijs op de openbare school noodzakelijk is.

Een van de wegen

Wat gebeurt er echter, wanneer men van oordeel is, dat het christendom slechts één van de wegen is, één van de vele mogelijkheden tot zingeving van het zinloze? Ook humanisten weten, dat de mens bij brood alleen niet kan leven en ook zij strijden voor geestelijke waarden. Hebben zij nu ook een eigen verantwoordelijkheid tegenover de jeugd? Natuurlijk. Maar voelen zij die ook? Ten dele. Vroegere vormen van humanisme waren zo niet uitsluitend dan toch wel zeer duidelijk gekenmerkt door belangstelling voor vragen van onderwijs en opvoeding; ik denk b.v. aan het Renaissance-Humanisme be-

noorden de Alpen. Vergis ik mij niet, dan ligt in het H.V. het accent eer op het politieke dan op het culturele aspect der dingen, getuige b.v. de geestelijke raadslieden: hoeveel zijn er aangewezen voor de geestelijke verzorging van de jeugd? Gelukkig hebben de vele onderwijssensen die het Verbond telt er voor gezorgd, dat deze kant niet geheel verwaarloosd werd: kort na de oprichting immers, in 1947, verscheen er al een rapport waarin de humanistische wensen t.a.v. jeugdvorming op de openbare school werden geformuleerd. Hier wordt het probleem van de geestelijke verzorging der jeugd niet alleen principieel, maar ook praktisch geheel anders benaderd dan door de kerken. Men wenst humanistische vorming, slechts in de hoogste twee klassen van de middelbare scholen en wel gedurende een uur per week; men wil dit onderwijs zo veel mogelijk verplicht stellen en laten geven door personen – en dat is wat anders dan docenten – die daartoe bekwaam en geschikt worden geacht, natuurlijk na verkregen goedkeuring van de betrokken autoriteiten. Van enige bevoegdheid is voorlopig geen sprake, evenmin van bezoldiging. Inhoud van dit onderwijs is: kennis van godsdienstige, religieuze en humanistische levensbeschouwingen – d.w.z. een stof die ook door menige predikant of docent van confessionele zijde zal worden behandeld – en verder kennis van verschillende kunstuitingen: (bouwkunst, schilderkunst, muziek, toneel, literatuur enz.) iets, wat nu ook in menige les ter sprake komt. Verder wil men buiten schoolverband lezingen en voordrachten over bijzondere onderwerpen laten houden door personen die bij uitstek bevoegd zijn, hetgeen ook nu al regelmatig door scholen wordt gedaan.

Het is mij niet bekend, of er naar is gestreefd deze plannen ook te realiseren en evenmin, op hoeveel scholen: heeft men de resultaten van dit werk wel eens samengevat en kritisch besproken? Bestaan er boeken, speciaal voor dit onderwijs geschreven, zoals er reeds vele bestaan voor het confessionele onderwijs? Kan men dezelfde stof nu maar op dezelfde wijze behandelen in de hoogste twee klassen van het gymnasium, de h.b.s. en de kweekscholen, of dient de didaktiek aangepast te zijn aan het schooltype? Moet men in de hoogste klas andere onderwerpen aan de orde stellen dan in de lagere? Komt men ook maar enigszins klaar met dit nogal ambitieuze programma en is men er in geslaagd het specifiek humanistische zodanig naar voren te brengen, dat niet behoeft te worden gevreesd, dat de humanistische vorming grotendeels samenvalt met wat in andere lessen toch al geschiedt?

Initiatief van H. V.

Door het ontwerp van wet tot regeling van het voortgezet onderwijs is er verandering in de toestand gekomen. Toen het hoofdbestuur van het H.V. kennis nam van art. 41, heeft het daarin aanleiding gevonden om zich tot de minister van O.K. en W. te wenden met een schrijven (d.d. 23 mei 1959) waarin o.m. het volgende voorkomt:

„Voorts is het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond van mening, dat de Wet naast het godsdienstonderwijs bedoeld in het eerste lid van artikel 41 ook de mogelijkheid behoort open te laten voor onderwijs terzake van geestelijke en zedelijke vorming, dat niet godsdienstig gefundeerd is. Het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond verzoekt u dan ook aan artikel 41 een lid 1.bis toe te voegen, dat bijvoorbeeld zou kunnen luiden:

Eveneens worden aan de openbare scholen op verzoek van door ons tot dat doel toegelaten genootschappen op geestelijke grondslag de leerlingen in de gelegenheid gesteld in de schoollokalen vormingsonderwijs te volgen

van leraren, daartoe door deze genootschappen aan te wijzen.”

en voorts in het tweede en vijfde lid van artikel 41 na het woord „godsdienstondersijds” in te lassen de woorden „dan wel het onderwijs bedoeld in lid 1.bis.”

Terecht verzocht het hoofdbestuur om principiële gelijkstelling van het Humanistisch Verbond met de confessies, maar dat schept een situatie die geheel afwijkt van wat er werd voorgesteld in het rapport van 1947. Zou de minister het voorstel van het H.V. overnemen, dan zouden er bezoldigde docenten kunnen worden aangesteld om buiten schoolverband, maar in de schoollokalen zich te wijden aan de vorming van de jeugd in humanistische geest. Dat onderwijs zou dus uitgaan van een principiële erkenning van de gelijkwaardigheid van humanistisch en confessioneel onderwijs en dat is een niet te onderschatten belang; daar zou echter tegenover staan, dat wij tot een van de zuilen worden die buiten schoolverband in de school worden toegelaten; het verplichte karakter van de humanistische lessen waarvoor het rapport van 1947 pleitte, wordt dan opgeofferd. Bovendien zal de minister bij bezoldiging verplicht zijn in het belang van de jeugd eisen van deugdelijkheid te stellen aan het te geven humanistische onderwijs en toch op zijn minst moeten verlangen, dat humanistische docenten zelf geestelijk zijn voorbereid tot hun taak net als de confessionele. Tenslotte moet het humanistisch vormingsonderwijs zich principieel en duidelijk onderscheiden van alle andere onderwijs, anders heeft het geen zin.

Het is duidelijk, dat door het ontwerp van wet van minister Cals het nog jonge Humanistische Verbond voor een aantal vragen en problemen wordt gesteld van zeer groot belang. Zal het in staat zijn deze op te lossen in de korte spanne tijds die ons nog scheidt van de openbare behandeling van het wetsontwerp? Een moeilijk te beantwoorden vraag, want het lot van de mammoetwet is ook nog allerminst zeker en zelfs als zij wordt aangenomen, zal er nog veel aan gedokterd worden. Toch is dit wetsontwerp op zich zelf al van zeer groot belang; het heeft het denken over onderwijskundige vraagstukken in ons land sterk gestimuleerd en in dit verband moeten wij mede dankbaar zijn voor de problemen waarvoor het ons heeft gesteld.

Standpunt bepaald

Maar problemen zijn er om opgelost te worden en daarom kwam een aantal docenten-leden van het H.V. te Voorburg bijeen om hun standpunt nader te bepalen; zij zijn dankbaar voor de geboden gelegenheid om hun resultaten in Mens en Wereld bekend te maken en ter discussie te stellen. Het komt in hoofdzaak hierop neer:

1. Door de arbeid van de confessionele zijde op het terrein van het V.H.M.O. zien wij ons, vooral wanneer het ontwerp van wet tot regeling van het voortgezet onderwijs wordt aangenomen, gedwongen de humanistische geestelijke vorming in scholen voor voortgezet onderwijs te bevorderen, ook al betreuren wij het, dat hierdoor de verzuiling zal toemenen.
2. Er dient te worden gestreefd naar een opleiding van docenten.
3. Bij de organisatie van deze cursus dient men uit te gaan van het rapport van het H.V. uit 1947; het is echter gewenst het humanistisch vormingsonderwijs principieel scherper te omgrenzen door de volgende overwegingen:
 - a. tegenover het theo-centrische onderwijs van de confessies staat het antropocentrische humanistische onderwijs; in de plaats van de theologie kome dus de antropologie in de ruimste zin van het woord; dit maakt de mens tot object van studie en onderwijs;
 - b. een wetenschappelijk verantwoord beeld van de mens is slechts mogelijk, als men

Slot op pag. 4

Aantekeningen bij de juristenconferentie

Op 11 februari hield de stichting „Socrates” haar eerste beroepsconferentie en wel voor juristen. Waarom de keuze juist op het juridische was gevallen? Misschien wel omdat – zoals sommige studenten zeggen en mr. dr. H. Roethof zegde het hen na – men met rechten nog alle kanten uit kan. Maar ook belangstellenden waren welkom en aanwezig. Er was dus een gezelschap bijeen dat zich uitstreckte van de man die het op juridisch terrein niet verder had gebracht dan het verdachtenbankje tot de man die minister van justitie was geweest.

Van de ministerszetel naar de verdachtenbank, dat is in bepaalde landen slechts een stap; maar gelukkig niet in het goede Nederland. Hopelijk wordt daar nog eens de omgekeerde weg geopend, want als men aan bepaalde andere ministeries denkt die precedenter vormen, dan kan men in alle redelijkheid de vraag stellen waarom men rechten gestudeerd zou moeten hebben om een goed minister van justitie te zijn. Dit is voor mij een ernstige vraag die ter conferentie ten onrechte niet aan de orde is gesteld. Een goed econoom aan Justitie zou werkelijk eens te proberen zijn. Deze zou aan het perpetuum mobile van een steeds toenemend aantal wetten, de nodige waarborgen ertegen en het steeds wassend aantal commissies dat daarmee samenhangt rigoreus een einde kunnen maken krachtens de economische leuze „De beste organisatie is afschaffing van de organisatie”. (Het gaat ook uw zaak aan, waarde lezer, want iedere burger wordt geacht de wet te kennen en uw leven zou dus heel wat eenvoudiger worden.)

Ter conferentie werd van bepaalde zijde voorzichtig de vraag gesteld of er bij de huidige gang van zaken wel eens een wet afgaat, maar deze vraag kon niet helemaal bevestigend worden beantwoord. Als ik het goed begrepen heb, doen de juristen op een gegeven ogenblik net alsof een bepaalde wet niet meer bestaat of ze stellen iets nog veel ingewikkelders er voor in de plaats.

*„Es erben sich Gesetz und Rechte
Wie eine ew'ge Krankheit fort.”*

Met betrekking tot de Woonruimtetwet 1947 zij men dus op zijn hoede hoewel men van hooggeleerde zijde dacht dat we met deze wet wel een kansje maken. U moet daar in de diepte en in de breedte maar eens over nadenken.

Inzake crematie

De stelling van mr. Waslander inzake de crematie werd gelukkig bestreden. Zij luidde: „Wan-

neer een wettelijke regeling van de lijkbezorging de begrafenis tot regel maakt en crematie slechts mogelijk maakt voorzover de overledene daartoe, op weinig bezwaarlijke wijze, zijn wens heeft kenbaar gemaakt, is daarin geen discriminatie gelegen.” De kwestie van minderheid en meerderheid roept de vraag op naar de genoegzame omvang van de minderheid wil zij morele aanspraken hebben. Zo lang men nog geen minderheid is, heeft men niets te vertellen. Een humanist op eigen houtje zoals bijvoorbeeld Bruno is zelfs in levende lijve gecremeerd in de open lucht zonder dat hij een papiertje behoefde te schrijven om het te verzoeken. Maar de wraak zal zoet zijn. Wanneer wij eenmaal de meerderheid zullen vormen zal de crematie regel zijn en zullen de lieden van de minderheid een papiertje moeten schrijven om hun wens kenbaar te maken voor een begrafenis. Het is een kleine moeite, geen discriminatie en volgens de regels van het spel.

Prof. Samkalden had alle waarborgen van de burger jegens de overheid opgediept en in het geschreven recht en buiten het geschreven recht, een indrukwekkende opsomming die echter nog duchtig gecompleteerd dient te worden door de wetgever. In 1891, in 1905 en in 1931 is dit mislukt, maar de aanhouder wint en eenmaal moet het lukken. Hier moeten alle zuilen zich achter en onder zetten.

Bestuursuitoefening

Eén der interessantste vraagstukken van de conferentie luidde: Moet de bestuursuitoefening geconcentreerd of gedeconcentreerd worden uitgeoefend. Oordeelt u zelf, lezer, aan de hand van het volgende reële geval.

Iemand is in preventieve bewaring genomen en krijgt tijdens zijn voorlopige hechtenis bezoek van een dame die niet zijn wettige echtge-

note is maar waarmee hij reeds jaren samenwoont. Dat kan niet zomaar, zoals iedereen zal begrijpen die slechts enigszins op de hoogte is met het gelaat van de Nederlandse staat. Toestemming is nodig, doch de bestuursuitoefening wordt ten deze niet gedeconcentreerd (dat wil zeggen door een functionaris ter plaatse) uitgeoefend, maar geconcentreerd. Dat wil zeggen een hoge Ome in Den Haag neemt de beslissing. Dit moet zijn een man met „public spirit”, anders zat hij niet zo hoog bij de overheid met – gemeten aan de normen van het bedrijfsleven – zo weinig salaris. En voorts een man met redelijkheid. Want bij zijn beslissing zullen natuurlijk de levensovertuiging en het praktische een rol spelen, maar hij zal zich vooral laten leiden door de redelijkheid. Slechts zo is dit aanvaardbaar voor meerderheid en minderheid in de volksgemeenschap en hebben de burgers waarborgen jegens de overheid. Wees werkelijk blij, waarde lezer, dat u zulke zware beslissingen niet hoeft te nemen en dat we daar speciale mensen voor hebben.

Het selectieproces met betrekking tot ambtenaren, dat uitvoerig ter sprake kwam, is zeer zware kost. Selecteer je te goed dan hou je niets over. Daarnaast lopen we de kans dat – selectie of geen selectie – iedereen in het bedrijfsleven terecht komt en het probleem van burger en overheid zich automatisch oplost.

De grote capaciteit van de jurist is, zoals één der discussianten die kennelijk mr. in de rechten was, opmerkte, „de zaken eerst gecompliceerder te maken dan ze zijn om dan vervolgens de oplossing panklaar uit de mouw te schudden”. Rechten is een mooi vak, waarde lezer. Wilt u er meer van weten, kom dan naar de volgende juristenconferentie van „Socrates”. Als het Corpus Juris altijd een gesloten boek voor u is geweest heeft u er het meeste aan.

Dr. Jac. de Roy

De ter conferentie behandelde stellingen kunnen worden aangevraagd bij de Stichting „Socrates”, Oudegracht 152, Utrecht.

Volkstelling 1960

Een rechtzetting en een aanvulling

I
In de laatste alinea van mijn artikel over de Volkstelling („Na de Volkstelling 1960. II” in „Mens en Wereld” van 3 december 1960) heb ik gesproken over de misstand, dat bij het werken van gegevens van de volkstelling in de plaatselijke bevolkingsregisters ook de bij de telling opgegeven kerkelijke gezindte of het niet-gerekend-willen worden tot een kerkgenootschap in de bevolkingsregisters overgenomen en daardoor in principe openbaar zou worden. Ik had dat uit berichten die mij bereikt hadden, afgeleid.

Naar mij echter door de Directeur-Generaal van de Statistiek is verzekerd, is dit niet het geval. Alleen namen en adressen van de getelden zijn vergeleken met de gegevens in het bevolkingsregister, teneinde dubbel-tellen en niet-tellen te voorkomen. Bij deze wederzijdse verificatie blijft de beantwoording van de vraag omtrent het kerkgenootschap, geheel buiten beschouwing. Het is zelfs uitdrukkelijk verboden de op de persoonskaarten van de bevolkingsregisters voorkomende aanduiding omtrent de kerkelijke gezindte te wijzigen, anders dan na een daartoe van de betrokken persoon ontvangen schriftelijk of persoonlijk verzoek.

Volgens de Directeur-Generaal is er geen enkele aanwijzing dat aan dit verbod niet strikt de hand is en wordt gehouden. Daarbij komt, dat de ambtenaren van de bevolkingsregisters en van het Centraal Bureau voor de Statistiek, maar

ook de tellers geheimhouding is opgelegd, en dat tegen kans op schending van deze geheimhouding rigoreus is opgetreden. Ik betreur dat ik in de betreffende alinea van mijn artikel van een onjuiste veronderstelling uitging en neem de gelegenheid te baat deze fout te herstellen.

II
Nu ik toch om de organisatoren van de Volkstelling recht te doen mij gedwongen voelde de bovenstaande rechtzetting op te nemen, wil ik ook nog even terugkomen op de kritiek van Ds. Landsman op het door het Humanistisch Verbond verspreide volkstellingsmanifest.

Ds. Landsman had er bezwaar tegen dat het Verbond hierin aanbeval om bij de beantwoording van de vraag naar het kerkgenootschap de door het CBS gegeven toelichting toe te passen en niet de opvatting die de Kerken zelf hebben omtrent het lidmaatschap.

Kort geleden nu heeft Prof. Dr. W. Banning in het officiële orgaan van de Ned. Herv. Kerk „Woord en Dienst” opgemerkt, dat de waan van het criterium dat men tot een kerkgenootschap rekent niet alleen zij die belijdenis hebben afgelegd, maar ook doopleiden en hen die uit Hervormde ouders geboren zijn, koste wat het kost gebroken moet worden, terwille van de opdracht van de kerk. Ik meende goed te doen deze stem uit de Hervormde Kerk, die niet anders uitspreekt dan wat wij aanbevalen, onder de aandacht van de lezers te brengen. *J. v. P.*

In en Om het Humanistisch Verbond

Mededelingen voor de leden / no. 2

Congres 1961, 15 en 16 april te Zwolle

Secretaris organisatie-comité J. P. Teunis, Assendorperdijk 298, Zwolle. Tel. 05200-18751. Postrekening no. 87 18 31 t.n.v. J. P. Teunis, Zwolle.

Wijze van aanmelding:

Voor *gemeenschapsafgevaardigden*:

Door middel van speciale aanmeldingskaart annex geloofsbrief, die ieder gemeenschapssecretariaat wordt toegezonden.

Voor *niet-afgevaardigden*:

Door middel van briefkaart.

Voor beide categorieën geldt:

Logies bij geestverwanten is mogelijk.

Kosten van de niet-verplichte koude maaltijd (incl. soep) f 3,50 inclusief.

Betaling van kosten, met opgave of eventueel vegetarisch gewenst wordt, dient tegelijk met de aanmelding te geschieden op bovengenoemde postrekening.

De aanmelding kan geschieden bij vorenvermeld adres te Zwolle, uiterlijk 1 april a.s. Ook zij, die niet in Zwolle logeren, dienen zich te melden.

Programma

zaterdag 15 april

14.30 uur Ontvangst door het Gemeentebestuur
15.00-16.00 Ontvangst en inschrijving
16.00-18.30 1e zitting
18.30-19.30 Pauze
19.30-22.00 2e zitting

zondag 16 april

10.00-12.30 Openbare bijeenkomst met muzikale omlijsting
12.30-14.30 Maaltijd
14.30-17.00 3e zitting

Agenda

- I. Opening
- II. 1. Mededelingen
2. Notulen congres 1959
- III. 1. Inleiding tot jaarverslagen
2. Jaarverslagen secretaris
3. Jaarverslagen penningmeester
- IV. Voorstellen
- V. Openbare bijeenkomst
- VI. Begroting 1961/62
- VII. 1. verkiezing Hoofdbestuur
2. verkiezing Redacteuren
3. verkiezing financiële commissie
- VIII. Bestuursoverdacht
- IX. Rondvraag
- X. Sluiting.

Topkaderconferentie op 4 en 5 februari in „De Ark”

Natuurlijk werd op deze eerste TKC in 1961 aandacht besteed aan het 15-jarig bestaan van het Verbond. Niet alleen doordat de deelnemers 's-avonds bij de koffie een gebakje kregen met 15 erop, maar ook doordat voorzitter van Praag op zaterdagmiddag enkele grepen uit de geschiedenis heeft gedaan. Hij meende, dat het goed was zich nog eens te realiseren, dat we in de meest volstreekte zin met niets zijn begonnen. Als men dit voor ogen houdt, is het bijna een wonder, wat er in die jaren tot stand is gebracht.

Van Praag onderstreepte enkele momenten, zoals het opstellen van de beginselverklaringen, de verdieping van het mensbeeld en de vragen rondom „de gewone man”. De strijd voor gelijkberechtiging is in beginsel gewonnen, dat blijkt uit een aantal verklaringen van katholieke en protestantse zijde, maar dat wil niet zeggen, dat we in de praktijk nu ook al zover zijn.

Onze taak van nu is in hoofdzaak, een bijdrage te leveren aan het gehele volksleven. Dat kan alleen, als we een beroep kunnen doen op grote groepen van verschillende schakering. We mogen daarbij de betekenis van een goed werkende organisatie niet onderschatten, dat is net zo noodzakelijk als een goed functionerend huishouden. We zullen onophoudelijk moeten doorgaan met aan hen, die aan de kant zijn blijven staan, duidelijk te maken, dat het humanisme een zaak is die voor Nederland en de wereld iets betekent.

Uitvoerig is gesproken over het jaarverslag 1960, waarbij vooral de stand van het ledental en de mogelijkheden daarin verbetering te brengen, onder de loep zijn genomen. Ook op de noodzaak, de leden er toe te brengen, hun contributie aan te passen aan de voor velen gestegen welvaart, werd gewezen.

Slot op pag. 8

Dank - Hulde - Vooruit

In de eerste maanden nadat het Humanistisch Verbond was opgericht, was het een maandelijks zorg voor het hoofdbestuur om voldoende geld bij elkaar te krijgen om op het einde van de maand de salarissen en andere lopende kosten te kunnen betalen.

De huidige financiële zorgen van het hoofdbestuur zijn wel anders; maar niet minder. Nu gaat het om veel grotere bedragen (het budget voor 1961 beloopt f 362.000,- dat voor 1947 was omstreeks f 15.000,-) en is het laten draaien van het Verbondsapparaat met alles wat daaraan vastzit vrijwel verzekerd door de contributies en andere regelmatige inkomsten. Voor het werk van de geestelijke verzorging echter, de bijstand in geestelijke nood, het hart onder de riem voor hen die dat van node hebben en voor wie doordat zij buitenkerkelijk of van de kerk vervreemd zijn - de bijstand van kerkelijke raadslieden stenen voor brood zou zijn, moet het Verbond nog steeds een beroep doen op extra bijdragen van zijn leden, en op bijdragen van niet-leden, die het geestelijke verzorgingswerk van het Verbond van belang achten voor de geestelijke volksgezondheid in Nederland of als eenvoudige daad van solidariteit.

Dank zij de hulp die in de achter ons liggende jaren verstrekt is, is door enkele beroepskrachten en honderden vrijwilligers met dit werk begonnen op bescheiden schaal. In sommige gevallen mede door overheidssubsidies. Hoe trots we ook mogen zijn op wat op deze wijze tot stand gebracht werd, het is nog slechts een druppel op een gloeiende plaat. In allerlei richting liggen er op dit gebied nog taken voor het Verbond gereed, die niet aangevat kunnen worden omdat de middelen er niet zijn. Voor het hoofdbestuur en voor de medewerkers op dit gebied is het soms om wanhopig te worden, wanneer de zo noodzakelijke uitbreiding van het werk afgeremd moet worden.

En dan doet het deugd om te horen dat de leden van het Verbond in nog geen anderhalve maand en op een simpele oproep van het bestuur van de Stichting Steunfonds Practisch Humanisme als verjaardagsgeschenk f 27.000,- op tafel hebben gelegd. En doet het deugd om te lezen, dat het bestuur van het Steunfonds daarna helemaal niet op de lauweren gaat zitten, maar onmiddellijk aankondigt met zijn activiteit verder te willen gaan teneinde voor 1962 uitbreiding van het werk mogelijk te maken. Activiteit onder de leden van het Verbond, maar vooral ook activiteit onder de buitenkerkelijken, die uit welken hoofde ook niet tot het Verbond toetraden, maar waarvan toch een steeds bredere kring gaat zien, dat het deel van de bevolking, dat de taal van pastoor of predikant niet verstaat, toch evenzeer in moeilijke omstandigheden behoefte heeft aan een gesprek over levensvragen, aan een stimulerend woord, aan een hand die gereikt wordt.

Aan de leden van het Verbond dank voor wat zij deden, aan het bestuur van de Stichting Steunfonds Practisch Humanisme hulde voor zijn activiteit.

En nu... naar het volgende hoogtepunt!

Namens het Hoofdbestuur,
B. J. Max, alg.-secr.

Landdag 1961 Ommen

Het gewest Overijssel houdt op Hemelvaartsdag (11 mei) een Landdag in het prachtige Ommen. Ook de leden van andere gewesten worden hiervoor uitgenodigd, en wie in 1958 in Emmeloord te gast is geweest, zal daaraan zeker gevolg geven. Binnenkort ontvangen de gemeenschapsbesturen nadere gegevens.

Een geslaagde jubileumviering

Om het huiselijk te zeggen, het 15-jarig bestaan van het Verbond is niet ongemerkt voorbijgegaan. Begonnen met een drukbezochte persconferentie van het Dagelijks Bestuur in Den Haag op 10 februari, waar een groot aantal dag- en weekbladen aanwezig waren, werd zowel op zondag 12 als op 19 februari in het kwartiertje voor de VARA-microfoon de luisteraars op het feit, dat het Verbond al weer 15 jaar oud was geweest. Op de dag van de oprichting, 17 februari nog een uitzending in het VPRO-programma en een vraaggesprek voor de VARA. En, naast deze publiciteit in de kranten en het feestnummer van ons eigen blad Mens en Wereld, bijeenkomsten in Arnhem, Amsterdam, Heerlen, Hengelo, Rotterdam, Utrecht, Den Haag, Groningen en Alkmaar.

Uit de ontvangen verslagen blijkt wel, dat die bijeenkomsten uitstekend zijn geslaagd en dat uit vrijwel alle gemeenschappen er leden en belangstellenden er naar toe zijn getrokken. Hieronder volgen enkele indrukken die wij van bezoekers ontvingen.

We beginnen met **Rotterdam**, waar ruim 500 bezoekers in het Gebouw De Twaalf Provinciën aanwezig waren.

Niet alleen uit Rotterdam, uit het gehele Waterweggebied, zelfs uit Dordrecht en Gouda waren humanisten naar de Flevozaal gekomen om het 15-jarig bestaan van ons Verbond te herdenken.

De voorzitter, mevr. J. K. van Eck, begroette de vele bezoekers met vreugde. Zij hoopte dat de velen die het Humanistisch Verbond niet nodig meenden te hebben, zouden begrijpen dat het Verbond hen nodig heeft.

Prof. Dr. G. Stuiveling hield een toespraak in grote stijl.

„De wereld ontwikkelt zich met ontzaglijke snelheid. Azië en Afrika gaan meetellen. Er komt een grootse dialoog tussen de levensbeschouwingen en daarmee wordt het humanisme een zaak van de gehele mensheid.

Het Humanistisch Verbond heeft zich in zijn korte bestaan een groot gezag verworven. Het is fel bestreden, het is op alle terreinen achtergesteld bij de kerken, maar er is toch ook al veel erkenning gekomen.

Het Verbond heeft groot en belangrijk werk gedaan door het bieden van hulp aan vele buitenkerkelijken die in geestelijke nood verkeren.

Mogen vele buitenkerkelijken het georganiseerde humanisme in ons land versterken voor de arbeid die in de komende 15 jaar wacht.”

Deze rede was voorafgegaan door muziek van enkele leden van het gezelschap Euphonia, terwijl na de pauze Corstiaan de Vries en Marlies van Alcmæer een cabaretprogramma brachten.

De wijze, waarop zij dit programma verzorgden was zeker verdienstelijk, maar . . . naar onze smaak niet geheel in overeenstemming met het karakter van de avond. Wij hadden graag wat meer eenheid van stijl in de bijeenkomst gehad.

Het was prettig, weer eens vele oude bekenden te ontmoeten.

In **Utrecht** was de grote zaal van het Erasmushuis stampvol, niet alleen met bezoekers uit Utrecht, maar ook uit de omliggende gemeenschappen Bilthoven, Zeist, Amersfoort, Soest, Baarn en Hilversum. Hier was de spreker de Verbondsvoorzitter van Praag, die o.a. constateerde dat in de vijftien jaar van het be-

staan van het Verbond in beginsel de strijd voor de gelijkberechtiging voor het humanisme gewonnen is. Dat wil echter niet zeggen, dat niet in de praktijk voor deze gelijkberechtiging moet worden gevochten. Ondanks de vele stromingen die men in het Verbond vindt, heeft er in die vijftien jaar geen afsplitsing plaatsgevonden, een in Nederland ongewoon verschijnsel.

De rede van van Praag was opgenomen in een soort van samenspraak, waarin, afgewisseld door muziek, een stuk geschiedenis van het Verbond op een ongewone wijze werd vertolkt.

Hengelo trok gasten uit geheel Overijssel en de kleine zaal van het Concertgebouw was geheel gevuld. De spreker hier was d'Angremond, die er op wees, dat de verschijning van het humanisme niet alleen in de buitenkerkelijke wereld gevolgen heeft gehad, maar ook in de christelijke. Dat blijkt uit de stroom van lectuur uit deze kringen, waarbij opnieuw de vraag van het mensbeeld van betekenis is geworden. Muzikale omlijsting en uitstekende voordracht, evenals enige, door leerlingen van de Twentse Balletschool uitgevoerde dansen maakten het geheel tot een zeer geslaagde avond.

In **Groningen** vierde men het feest op zondag 19 februari, opdat ook bezoekers uit Friesland en Drente aanwezig konden zijn. Er waren meer dan 400 gasten, die na een begroetingswoord van de voorzitter van de gemeenschap Groningen naar een toespraak van Dr. van Praag luisterden. De Verbondsvoorzitter memoreerde in een boeiend betoog de afgelopen 15 jaar. Enny Mols-de Leeuwe droeg voor.

Na de ochtendbijeenkomst heeft men, na een korte lunch 's middags rondritten door de stad gemaakt of een bezoek onder deskundige leiding aan enkele tentoonstellingen gebracht. Het geheel werd tot een familiedag, begunstigd door prachtig weer.

Het gewest **Limburg** vierde in kleine kring het jubileum op vrijdagavond in Treebeek. Bezoekers uit Brunssum, Heerlen, Maastricht, Sittard en Geleen hebben geluisterd naar muziek, uitstekende voordracht van Mevr. De Goede-Baljet uit Utrecht en een toespraak van org.-secc. Polet.

Amsterdam schrijft het volgende:

In de mooie, sfeervolle aula van het Spinozalyceum te Amsterdam kwamen op 17 februari

Naar het volgende hoogtepunt

Zaterdag 7 januari 1961

In het Erasmushuis te Utrecht zijn 53 vertegenwoordigers van 52 gemeenschappen en gewesten bijeen om te beraadslagen over de plannen van het Steunfonds. In het middelpunt van de belangstelling staat de **Jubileumactie**. Het Steunfonds zal zich per circulaire wenden tot alle leden, de gemeenschappen zullen zo mogelijk de actie plaatselijk ondersteunen.

Vrijdag 10 februari 1961

Het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond belegt in Den Haag een persconferentie. Het Steunfonds biedt telegrafisch een **jubileumcadeau aan van f 25.000,-**.

Vrijdag 17 februari 1961

Het Humanistisch Verbond bestaat 15 jaar. Nog steeds stromen jubileumbijdragen van de leden binnen. Het saldo van het Steunfonds bedraagt omstreeks f 27.000,-. Er is voldoende grond voor de veronderstelling dat op 1 maart het saldo f 30.000,- zal bedragen.

De jubileumactie is een succes geworden. Hartelijk dank aan alle gewest- en gemeenschapsbesturen voor hun medewerking. Dank vooral aan hen, die een bijdrage stuurden. Wie nog

500 humanisten uit Amsterdam en uit een aantal rond Amsterdam liggende gemeenschappen bijeen om te getuigen van hun vreugde over het feit, dat het Humanistisch Verbond op zijn 15e verjaardag een gezonde en flinke teen-ager is, waarvan het gerechtvaardigd is ook voor de toekomst grote verwachtingen te koesteren.

Er waren bloemen en vertegenwoordigers van een aantal sympathiserende en verwante organisaties, en van het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond en ook een aantal oudvoorzitters van de federatie Amsterdam, van de eerste bij de oprichting, tot de laatstafgetredene waren aanwezig.

De voorzitter Holtland sprak een kort openingswoord, waarin hij iedereen welkom heette en waarin hij een kort overzicht gaf van het werk in de afgelopen vijftien jaar, maar waarin hij vooral belichtte, welke taken voor de toekomst er in de aflopen jaren naar voren zijn gekomen.

Het Aulosblaasquintet speelde vervolgens enkele composities van Haydn, Mozart en Ibert, waarna Prof. Schaper op overtuigende wijze sprak over de mogelijkheid en de noodzaak de grote groepen democratisch voelende en denkende arbeiders van Amsterdam, van wie verreweg het grootste deel buitenkerkelijk is, te winnen voor de humanistische idee, die niet alleen, aldus prof. Schaper vijftien jaar geleden op de Keizersgracht in Amsterdam gestalte had gekregen, maar ook in vele andere landen tot ontwikkeling kwam.

Prof. Schaper betreurde het dat de belangstelling van vele intellectuelen en kunstenaars na de eerste jaren van het bestaan van het Humanistisch Verbond, ook in Amsterdam is gaan verflauwen, maar stelde daar tegenover dat wij deze groepen slechts van hun ongelijk kunnen overtuigen door ons werk en door wat wij zijn.

De avond werd op feestelijke wijze besloten met - na de pauze - optreden van Kabaret Lurelei.

In **Den Haag** werd een geheel weekeinde aan het jubileum gewijd. Elders in dit blad vindt u een uitvoerig verslag van deze zeer geslaagde bijeenkomst, waaraan ook leden uit andere gemeenschappen deelnamen.

Arnhem ontving de leden en belangstellenden, waaronder velen uit de omliggende gemeenschappen in de grote zaal van Royal, welke geheel gevuld was. Hier was Prof. Dr. Brandt Corstius de spreker, die er op wees dat het hu-

Landdag 1961 Ommen
11 mei (Hemelvaartsdag)
U komt toch ook?

manisme thans in het praktische leven meespreekt. Het humanisme van vóór 17 februari 1946 was een kleine sector tussen de christelijke gemeenschappen, het was een levenshouding van enkelen, gericht op de klassieke oorsprong van de westerse beschaving. Nu is het humanisme ten volle werkzaam in de praktijk, is het voor velen een volwaardige levens- en wereldbeschouwing geworden van de moderne mens. Men heeft zich afgevraagd waarom een organisatie nodig was, maar zonder die organisatie zou het humanisme zich niet hebben kunnen manifesteren. Onze tijd heeft behoefte aan mensen die leven volgens een open levensovertuiging, die ook anderen inspireert.

Een strijkers trio speelde werken van Mozart en Corelli, de voordrachtskunstenaar Lauxterman droeg voor uit Hemingway's „De oude man en de zee”.

Voor hen, die vanuit de kop van Noord-Holland de bijeenkomst in Amsterdam niet konden meemaken, heeft het gewest op maandag 20 februari in **Alkmaar** een feestelijke avond georganiseerd. Ruim 60 aanwezigen hebben geluisterd naar een toespraak van Ehrbecker uit Haarlem, die vooral de betekenis van de geestelijke verzorging door het Humanistisch Verbond onderstreepte en de tegenwerking die men nog steeds ondervindt. Al heeft blijkbaar de toplaag in de kerk het humanisme als verschijning in onze samenleving geaccepteerd, in lagere regionen heerst nog de mening, dat het humanisme een verderfelijke mening is en een groot gevaar.

Door een aantal leden van een operettegezelschap werd een amusementsprogramma uitgevoerd.

Jubileumviering van Den Haag

De Haagse federatie wijdde een geheel weekend aan het 15-jarig bestaan van het H.V.

In zijn openingswoord wees voorzitter Dr. V. W. D. Schenk er op, dat er in Nederland ten opzichte van de onkerkelijken nog steeds een zekere mate van discriminatie bestaat. Het H.V. wil een gunstig levensklimaat scheppen voor buitenkerkelijken en staat het pluralisme voor, d.w.z. de erkenning van velerlei levensbeschouwingen hetgeen ook de grondslag van de democratie is.

Vervolgens nam prof. Libbe van der Wal het woord, die sprak over „Vijftien jaar georganiseerd humanisme”. Vóór de tweede wereldoorlog had de naam „humanist” in het confessionele spraakgebruik een afkeurende betekenis. Maar de humanisten hebben deze naam als ere-naam aanvaard. Deze naam wees nl. terug naar het begrip „humanitas” bij Cicero. Humanitas is niet alleen „menselijkheid” maar alles wat de mens waarlijk tot mens maakt en bovenal zijn gevoel voor ethische waarden. De humanist voelt zich geestelijk verwant met Socrates, die zei: „Een leven zonder onderzoek lijkt mij niet levenswaard”. Kenmerkend voor alle latere humanisten is, dat zij niet uitgingen van een bijzondere openbaring, maar van het vrije, wetenschappelijke onderzoek. Sinds vijftien jaar hebben humanistisch gezinden zich verenigd in een verbond. Maar dit verbond wil niet in de eerste plaats een „vakvereniging van buitenkerkelijken” zijn. Primair blijft de verdieping van de humanistische levensovertuiging, het wekken van waardebef in de mens. Ook op praktisch gebied heeft het H.V. veel werk verzet. Er zijn thans 36 plaatselijke geestelijke raadslieden, 100 ziekenbezoekers, 20 vrijwillige raadslieden in arbeiderskampen en 49 geestelijke raadslieden in gevangenissen werkzaam. Helaas is er in het leger nog geen sprake van humanistische geestelijke verzorging door tegenwerking van de overheid.

Het humanisme heeft ook buiten Nederland een toenemende betekenis gekregen door de „International Humanist and Ethical Union” (in Utrecht gevestigd) die in 1962 een congres in Oslo zal houden met als onderwerpen: 1. Doelstellingen op lange termijn. 2. Naar een rijpere persoonlijkheid. 3. Naar vrijheid in een georganiseerde wereld. Het humanisme wijst ieder mens op zijn volle verantwoordelijkheid en streeft er naar de wereld iets meer bewoonbaar te maken voor mensen van verschillende nationaliteit, ras en kleur zo besloot prof. Van der Wal.

Zaterdagavond werd het programma gevuld door het orkest van het Gymnasium Haganum, de voordrachtskunstenares Nel Visser-Zuidema, het zangkoor Vox Humana en het kwartet van Henk Horn die alle een waardevolle bijdrage leverden aan de jubileumviering.

Zondagochtend sprak dr. A. L. Constandse over „Het humanistisch denken in het huidige westerse cultuurpatroon”. Streven van het humanisme is in het verleden allereerst geweest: de ontmythologisering van het wereldbeeld. In de goden van de antieke godenwereld weerspiegelden zich de vele wensen van de mens (de onsterfelijkheid, de macht) en tevens de verschillende aspecten van het mens-zijn. Vrees voor de goden was in wezen vrees voor de mens. In de klassieke tragedie beleefde men de ondergang van de held, die botst met het cultuurpatroon. Met deze held leven wij intens mee. Zwaar belast zijn wij allen met schuldgevoel tegenover het cultuurpatroon en de maatschappij. Wezenlijk is de sociale angst, de angst voor de gemeenschap d.i. voor de schending van het cultuurpatroon. Hoewel het wereldbeeld van de humanist en de godsdienstige mens sterk uiteenlopen, staan beide voor dezelfde problemen want beide dragen op belangrijke momenten de verantwoordelijkheid voor de eigen daden. Zowel de godsdienstige als de humanist worstelen met zichzelf, met de medemens en met het cultuurpatroon. Zowel de godsdienstige als de humanist worden bij persoonlijke beslissingen op zichzelf teruggeworpen. Door onze driften, ons eigenbelang, maar ook door onze ethiek en moraal botsen wij steeds met onze medemens. Dr. Constandse wees er op hoeveel leed de mensen elkaar hebben aangedaan door het schuldgevoel te versterken. Niemand is zonder schuld, maar juist daarom moeten wij tegenover onze medemens een grotere verdraagzaamheid betonen. Deze verdraagzaamheid is het kenmerk van het humanisme. De humanistische filosofie wil dat de mens minder een wolf is voor zijn medemens. Wij behoeven hier slechts te denken aan grote voorgangers als Lucretius en Erasmus. Geconstateerd moet worden, dat de prijs van de veiligheid van de individu is de onderschikking van deze individu aan collectiviteiten als de natie, het leger, de kerk enz. Thans zien wij het gevaar van toenemende onderschikking van de individu aan de staat en daarmee toeneming van het conformisme. De veiligheid van de individu neemt toe, maar tevens zijn afhankelijkheid. Dit is in feite een bedreiging van de democratie. De experimenten met atoombommen en kunstmanen tonen de macht van de mens. Maar tegelijk is de individuele mens eenzamer en machtelozer geworden dan ooit. De machtsconcentraties van grote staten, de koude oorlog doen de haat stijgen. De verabsolutering van een cultuurpatroon leidt tot vergroting van de tegenstellingen in de wereld. De taak van het humanisme is *relativering* van absolutistische ideologieën van allerlei aard. Wij moeten onszelf pantseren tegen allerlei vormen van geestelijke hypnose, die in deze tijd op ons afstormen. Innerlijke vrijheid, afstandnemen van allerlei vulgaire massademagogie, van psychische beïnvloeding is de weg die het humanisme ons wijst. De Stoïcijnen en ook Montaigne zijn in dit opzicht onze grote voorgangers geweest.

Ten slotte nog dit: Het menselijk leven krijgt zijn diepste waarde door het feit dat de dood er op volgt. Het besef van de eindigheid

Zomerplannen 1961 van de Buitenwerkmismissie van het Humanistisch Verbond:

a. Zeilkamp-Langweer

Dit wordt evenals het vorig jaar gehouden onder leiding van de heer en mevrouw L. Kamminga, Groningerstraatweg 132, tel. 05100-26741, Leeuwarden. Periode 5 t/m 19 augustus 1961. Prijs f 65,- per week. Alles inbegrepen. Spoedige aanmelding dringend gewenst.

b. Kinderkamp-Elspeet

Onder leiding van de heer J. Weggelaar, Erasmusgracht 23, tel. 020-83919, Amsterdam wordt voor kinderen van 10 t/m 12 jaar in de „Korenbloem” te Elspeet van 29 juli t/m 5 augustus een kamp gehouden. Spoedige aanmelding is gewenst. Prijs f 39,50 inclusief f 2,- zakgeld.

c. Tentenkamp, 13-15-jarigen

De heer van Soelen, Genestetlaan 3, tel. 03402-4468, Bilthoven is de leider van een tentenkamp op Terschelling of Texel. De datum en andere gegevens worden binnenkort bekend gemaakt.

„De Ark” - Nunspeet

Belvédèrelaan 14 - Tel. 03412-2404. Weet u dat de Ark geheel gerestaureerd is. Wij raden u aan dit te gaan zien. Maar bespreek zeer vlug. Enkele weken zijn n.l. nu al geheel volgeboekt.

Bejaardenkampen

In de weken van
22 april t/m 29 april
29 april t/m 6 mei
6 mei t/m 13 mei
16 september t/m 23 september
staat de Ark open voor onze bejaarden.
Leiding van 29 april t/m 6 mei mevr. v. d. Dijk-Raven, Oosterbeek. Van 16 september t/m 23 september de heer J. Blok, Amsterdam. Prijs f 38,50 per week.

Van 1 mei t/m 30 september staat de Ark open voor onze pensiongasten.

Van 15 juli t/m 12 augustus is er kindereleiding.

Prijs f 45,50 tot 8 juli; f 52,50 van 8 juli-26 augustus; f 45,50 van 26 augustus-30 september incl. consumptie-kaart met 21 consumpties per week.

Leden Hum. Verbond 10 % korting (niet voor gezinsleden).

Kinderen 6 t/m 10 jaar - resp. f 34,-, f 39,50 en f 34,-; 0 t/m 5 jaar - resp. f 23,-, f 26,50 en f 23,- incl. consumptie-kaart voor kinderen.

leidt er toe, dat wij ons leven zo waardevol mogelijk trachten te leven. Maar het vooruitzicht van de dood doet ons ook de betrekkelijkheid beseffen van allerlei dingen en ideologieën, die bezit van ons pogen te nemen. Het is de taak van het humanisme te wijzen op menselijke waarden die bedreigd worden door de machten van deze tijd zo besloot Constandse. Zondagmiddag werd over de onderwerpen, die Constandse aan de orde had gesteld nog uitvoerig gediscussieerd, waarna de voorzitter om 4 uur deze geanimeerde jubileumviering sloot.

P. Kr.

Congresvoorstellen

I. Het congres, enz. besluit:
Artikel 13 van het Huishoudelijk Reglement als volgt te wijzigen:

Art. 13 Functionarissen

Door het hoofdbestuur benoemde functionarissen wonen desgevraagd de vergaderingen van hoofdbestuur en/of dagelijks bestuur bij en hebben daarin alsdan een adviserende stem.
(Hoofdbestuur)

Toelichting:

Het huidige artikel 13 van het huish. reglement regelt uitsluitend de positie van de administrateur. Daar naast de administrateur thans ook andere functionarissen werkzaam zijn, lijkt het gewenst het betreffende artikel in dit opzicht te verruimen.

Daar volgens artikel 11 van de statuten het hoofdbestuur bevoegd is binnen het raam van de begroting functionarissen aan te stellen, te instrueren, te schorsen en te ontslaan, en hun dienstvoorwaarden en rechtspositie te bepalen, lijkt het overbodig om voor één hunner in het huish. reglement nog nader aan te geven wat zijn werkzaamheden zijn.

II. Het congres, enz. besluit:

Artikelen 20 en 20 bis van het Huishoudelijk Reglement als volgt te wijzigen:

a. in artikel 20, lid 5, ipv.: „van de jongeren gemeenschap” te lezen:

„die tot een plaatselijke gemeenschap van de Humanistische Jongeren Gemeenschap behoren”;

b. in artikel 20 bis, lid 1, ipv.: „de jongeren gemeenschap” te lezen:

„plaatselijke gemeenschappen van de Humanistische Jongeren Gemeenschap”;

en ipv.: „door de ledenvergadering der jongeren gemeenschap” te lezen:

„in het huishoudelijk reglement van de Humanistische Jongeren Gemeenschap”;

c. in artikel 20 bis, lid 2, ipv.: „jongeren gemeenschap” te lezen:

„plaatselijke gemeenschappen van de Humanistische Jongeren Gemeenschap”.

(Hoofdbestuur)

Toelichting:

De reorganisatie van de Humanistische Jongeren Gemeenschap (H.J.G.) in 1959, waardoor de afwijking van de contributie- en afdrachtsregeling die tot dan toe voor alle leden van de H.J.G. gold, slechts blijft gelden voor de plaatselijke gemeenschappen van de H.J.G., maakt de voorgestelde wijzigingen noodzakelijk.

III. Het congres, enz. besluit:

Voor de Topkaderconferentie waar zaken be-

handeld worden, die ook voor de gemeenschappen van belang zijn, krijgen de gemeenschappen de gelegenheid zich rechtstreeks te doen vertegenwoordigen.
(Haarlem)

Toelichting:

Onderwerpen, op de Topkaderconferenties behandeld, bereiken de gemeenschapsbesturen via een verslag uitgebracht door een vertegenwoordiger van het gewestelijk bestuur op de gewestelijke besturenvergadering. De praktijk hiervan is:

a. dat de gemeenschappen pas in een later stadium op de hoogte komen van het ter T.K.C. behandelde;

b. dat zij wel worden ingelicht omtrent de feitelijke inhoud van het behandelde, maar dat het inspirerende element daarbij veelal ontbreekt;

c. dat eventuele kritische benadering door de gemeenschapsbesturen der besproken problematiek veelal onvoldoende tot haar recht komt;

d. dat daardoor, juist wanneer op de T.K.C. zaken behandeld worden die van direct belang zijn voor de gemeenschapsbesturen en het werk in de gemeenschappen, de belangrijkheid dier conferenties aan waarde en effect inboet.

Prae-advies hoofdbestuur: Het hoofdbestuur waardeert de uit het voorstel blijkende belangstelling voor de op de Topkaderconferenties behandelde vraagstukken. Het heeft begrip voor de praktische problemen als in de toelichting op het voorstel vermeld. Het hoofdbestuur streeft bij voortduring naar verbetering van de communicatie.

Aanvaarding van het voorstel zou echter het wezen van de T.K.C. aantasten en hiervan halfjaarlijkse congressen maken.

Aanneming wordt derhalve ontraden.

Kandidaten hoofdbestuur

1. Dr. J. P. van Praag, Voorburg, voorzitter
2. J. Bijleveld, Bennebroek, ondervoorzitter
3. Mr. Dr. H. J. Roethof, 's-Gravenhage, ondervoorzitter
4. B. J. Max, Amersfoort, alg.-secretaris
5. Drs. J. Koopman, Voorburg, penningm.
6. Dr. H. Bonger, Arnhem
7. Mej. Mr. J. J. Th. ten Broecke-Hoekstra, 's-Gravenhage
8. Drs. J. H. P. Colpa, Assen
9. Mevr. J. K. van Eck, Rotterdam
10. E. T. Hoven, Amsterdam
11. J. de Leede, Velp
12. Dr. E. Nordlohne, Amsterdam

dende houden is vooral te danken aan van Praag die op De Ark onze lampjes telkens weer heeft bijgevuld.

In zijn slotwoord heeft van Praag er de nadruk op gelegd, dat we van de TKC altijd weer met nieuwe opdrachten naar huis gaan. We moeten niet toegeven aan stemmingen van de dag, maar de zaak waarvoor we gezamenlijk staan voor ogen houden en het geduld opbrengen voor het uitvoeren van ons werk.

Na de gebruikelijke, ook dit keer uitstekende maaltijd heeft men weer afscheid genomen, na ook in onderlinge gesprekken ervaringen te hebben uitgewisseld. Velen hebben ook van de gelegenheid gebruik gemaakt eens op De Ark rond te kijken om te ontdekken, dat ons conferentieoord van binnen er zeer aantrekkelijk uit begint te zien, dank zij de noeste schildersactiviteit van onze huidige beheerder en zijn assistent.

13. W. A. van Opijnen, Emmen
14. Mr. M. G. Rood, Amsterdam
15. Prof. Dr. B. W. Schaper, Leiden
16. Mevr. Mr. H. Singer-Dekker, Rijswijk (ZH)
17. P. Spigt, Amsterdam
18. Prof. Dr. G. Stuiveling, Hilversum
19. Mevr. A. Treurniet-Wiersma, 's-Gravenhage
20. Drs. D. de Vries, Enschede
21. Prof. Dr. L. G. van der Wal, Delft.

(Hoofdbestuur)

Gewestelijke studiedagen

Friesland

Zondag 26 maart in Heerenveen.

Onderwerp: „De toekomst van het ongelooft.”

Inleider: Dr. P. D. van Royen uit Beilen.

De leden van het gewest krijgen nog bericht met nadere gegevens.

Gelderland

Zondag 19 maart in Arnhem, Hotel Royal, Willemssplein.

Onderwerp: „De toekomst van het ongelooft.”

Inleider: nog niet bekend.

De leden van het gewest ontvangen nog nadere inlichtingen.

Groningen

Zondag 30 april in Zuidlaren.

Onderwerp: „De toekomst van het ongelooft.”

Inleidster: Mevr. A. J. Groenman-Deinum uit Groningen.

Nadere gegevens volgen nog.

Overijssel

Zondag 19 maart in Almelo, Gebouw van Pro Juventute, Spreeuwenstraat 2.

Aanvang 11 uur, einde 15.30 uur.

Onderwerp: „De verborgen verleiders in de reclame en de commerciële televisie en hoe daar tegenover als humanist te staan”.

Inleider: D. Th. F. d'Angremond uit Amstelveen.

Zuid-Holland Noord

Zondag 26 maart in Delft, Hendrik de Keyzerweg 4.

Aanvang 11 uur.

Onderwerp: „Humanistische opvattingen over de sexualiteit”.

Inleiders: Mevr. Mr. H. Singer-Dekker over de maatschappelijke aspecten.

Dr. W. F. Storm over de psychologische aspecten.

Tevens een rondgang door het project „De Delfgauwse Weije” en een bezoek aan het Prinsenhof.

Zuid-Holland Zuid

Zondag 19 maart in Rotterdam in de Blauwe Zaal van het Groothandelsgebouw.

Aanvang 10.30 uur, sluiting om 14 uur.

Discussie in gespreksgroepen over „het humanisme en de verzuiling”.

Utrecht

Zaterdag 11 maart in Utrecht, Erasmushuis, Oudegracht 152.

Aanvang 15.15 uur, sluiting 22 uur.

Onderwerp: „Hoe benaderen we de delinquent?”

Inleiders: Prof. Dr. J. Kloek; Prof. Mr. J. C. Hudig; P. A. Pols.

Voor nadere bijzonderheden verwijzen wij naar „In en Om” van 3 december 1960.

Van de overige gewesten zijn nog geen plannen bekend.

Daar ZIT ik mee

Drie dames schrijven mij over de wenselijkheid om in humanistische en buitenkerkelijke kring te komen tot de een of andere vorm van contactlegging tussen ongehuwden, die naar een huwelijk verlangen, maar tot dusver geen partner vonden.

Mevrouw B. schrijft dit op grond van haar eigen gelukkige ervaring. Zij heeft langs de weg van een huwelijksadvertentie een heel gelukkig huwelijk kunnen sluiten. Zij zou ook voor anderen die weg, en dan een betere weg, geopend willen zien. Ze weet uit ervaring, dat men niet zo héél gemakkelijk tot het plaatsen van of het schrijven op een advertentie komt.

De beide andere dames vragen erom, omdat zij zelf het ongehuwd zijn als een probleem ervaren.

Ik ben echt blij, dat ik op deze vragen een heel positief antwoord kan geven. We gaan vanuit het Humanistisch Verbond binnenkort met een huwelijkscontactbureau, beginnen. De Centrale Commissie voor Geestelijke Verzorging heeft zich sedert lang met het vraagstuk bezig gehouden en de voorbereidingen voor het bureau zijn – om het eens plechtig te zeggen – in gevorderde staat. Men kan zich al wel reeds aanmelden bij het Centraal Bureau van het H.V., Oudegracht 152, Utrecht. Men krijgt dan een voorlopige bevestiging, waarop dan binnenkort nadere informatie over de werkwijze, de er aan verbonden kosten enz. volgen.

Ik schrijf dat nu wel zo enthousiast – en ik ben ook echt blij, dat het Verbond op deze wijze weer een stuk hulp gaat verlenen in de buitenkerkelijke wereld – maar ik moet toch tegelijkertijd zeggen, dat we er met veel reserves aan begonnen zijn. Er is veel vóór, en er is veel tegen. Zoals er bij alle dingen voor voors en tegens zijn.

Daarover wou ik graag een paar algemene opmerkingen maken. En mag ik daarbij dan tegelijk, Mej. D. en Mevr. E. nader op uw brieven ingaan? Het lijkt wat onpersoonlijk, om dat in het algemene verband te doen, maar ik geloof dat dat toch wel gaat. Maar laat ik dan eerst Mevr. B. van harte gelukwensen. Zij vormt op z'n minst een voorbeeld van een geslaagd, maar niet langs de gewone weg gevonden, huwelijkscontact.

Over wat er vóór een huwelijkscontactbureau is, behoef ik maar weinig te zeggen. Er is behoefte aan, getuige het grote aantal advertenties in dag- en weekbladen, getuige ook het florerende bestaan van vele commerciële huwelijksbureaus, die van andermans nood een deugd maken voor zichzelf. Er is bovendien gebleken dat in kerkelijke kring – er is ook een hervormd en een rooms-katholiek bureau – aan die behoefte, tot op zekere hoogte, op positieve wijze kan worden voldaan.

Wat is er dan tegen? Er is eigenlijk alleen wat op tegen, als men van zo'n huwelijkscontactbureau verwachtingen gaat koesteren, die men er niet van verwachten kan. En nu is het beslist wel moeilijk, dat sommige mensen niet op de bodem van de werkelijkheid kunnen staan. Zij zouden zich aan de illusie kunnen overgeven, dat met hun inschrijving het probleem van hun eenzaamheid nu wel spoedig zal zijn opgelost. Een eventuele teleurstelling zou de last die men te dragen heeft, nog groter maken. Is men er sterk genoeg voor? Heeft men genoeg zin voor de realiteit? Men moet zo'n bureau alleen zien als een mogelijkheid méér om tot contact met een eventuele huwelijkspartner te komen.

Want onveranderd blijven, niet alleen in het leven van ongehuwden, maar in ieders leven, twee dingen van het grootste belang. Het eerste is, dat men de eigen levensomstandigheden aanvaardt als uitgangspunt voor het leven, zo-

lang en voor zover ze niet voor verandering vatbaar zijn. Dat kan bijzonder moeilijk zijn. En ik weet, Mevr. E., dat dat voor u bijzonder moeilijk is. U werkt voor het levensonderhoud voor uzelf en uw kind. U hebt daarbij de zorg voor de huishouding en de opvoeding van uw dochtertje. En u bent 's avonds te moe om nog wat ontspanning en verkeer met andere mensen te zoeken. Ik kan mij goed voorstellen dat, zoals u schrijft, de accu van tijd tot tijd leeg is. Maar ik lees gelukkig ook in uw brief, dat het tweede element, waarop ik doelde, nog in uw leven aanwezig is. Namelijk dat u in de omstandigheden, waarin u verkeert, niet passief berust, maar dat u al het mogelijke wilt doen om ze te veranderen. Vandaar dat u kwam tot het voorstel om in onze kring een contactbureau op te richten.

Om deze twee dingen blijft het intussen altijd weer gaan: de kracht vinden om te leven in de situatie waarin men staat en tegelijkertijd er naar streven die situatie te veranderen en het leven nieuwe vorm te geven. Maar nog eens: zolang en voor zover de omstandigheden niet voor verandering vatbaar zijn, zal men binnen de gegeven situatie zijn leven tot zo groot mogelijke ontplooiing moeten brengen. Dat kan soms een bijzonder zware opgave zijn.

En nu ben ik een beetje bang, dat sommige mensen, die zich bij een contactbureau aansluiten, dit gaan verzuimen, in de illusie dat alles nu wel spoedig veranderen zal. En daarvoor kan zo'n bureau geen enkele garantie geven.

Rubriek voor persoonlijke moeilijkheden en levensvragen onder redactie van C. H. Schonk, humanistisch geestelijk raadsman, met medewerking van deskundigen op verschillend terrein.

Brieven over de „dingen waarmee men zit“ kunnen worden gericht aan C. H. Schonk, p.a. Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Utrecht. In elke brief moet, als bijdrage in de administratiekosten f 1,- aan postzegels worden ingesloten.

Bij de bespreking van uw probleem in deze rubriek wordt uw naam uiteraard niet genoemd, maar wordt u met een bepaalde letter aangesproken. Van deze letter krijgt u bericht. Bovendien wordt u het betreffende nummer van Mens en Wereld toegezonden. Ingeval men de betreffende stukken niet op het eigen adres zou willen ontvangen, kan van een correspondentie-adres of poste restante gebruik worden gemaakt. Dit moet dan naast het eigen adres duidelijk worden vermeld.

Brieven die, om redenen van plaatsgebrek of anderszins, niet in de rubriek worden besproken, worden persoonlijk beantwoord.

In de eerste plaats al omdat een aantal mensen krachtens hun geestelijke of lichamelijke structuur niet op het huwelijk zijn aangelegd. Ik gebruik opzettelijk deze term, waar anderen misschien van ongeschiktheid voor het huwelijk zouden spreken. Maar dat laatste woord suggereert mij te veel, dat ze er eigenlijk geschikt voor zouden behoren te zijn. En waarom zou dat? Een ieder heeft zijn eigen aanleg, zijn eigen aard en zijn eigen levensgeschiedenis, die hem gemaakt hebben tot wat hij is. En ieder heeft het recht, ik zou liever nog zeggen de plicht, om te zijn wie hij naar eigen wezen is. Ieder mens moet op de basis van zijn eigen persoonlijke gegevens zijn mens-zijn verwerkelijken en ontplooiën. Men kan evengoed buiten als binnen het huwelijk een volwaardig mens zijn.

De moeilijkheid is echter, dat verscheidene mensen van zichzelf niet of niet voldoende weten, dat ze niet op het huwelijk zijn aangelegd en dat sommigen, als ze het al beseffen, dat niet kunnen aanvaarden. Ik weet bij voorbeeld van een man, die zich zijn vrijgezellen vrienden zag ontvallen, doordat zij trouwden en die daarom naar een huwelijk verlangde. Maar alle relaties met vrouwen mislukten, doordat hij een homo-

seksuele aanleg had. Het is hem eerst na jaren duidelijk geworden, dat hij zich een vals, een niet bij hem passend, ideaal had gesteld. Op dezelfde wijze kan men geestelijk van een zodanige structuur zijn of geworden zijn, dat men zich in een huwelijk niet thuis zou voelen. Als men dan toch naar een huwelijk streeft, dan gaat men aan zijn eigen werkelijkheid voorbij. Men zoekt dan de oplossing voor bijvoorbeeld het probleem van zijn eenzaamheid op een terrein, waar die oplossing niet gevonden kan worden. Het huwelijk is geen remedie voor welke kwaal dan ook. Het is een opgave die op zichzelf weer zijn eigen moeilijkheden geeft. Men moet zich dus wel ernstig afvragen, of men werkelijk wel ten diepste naar een huwelijk verlangt en men redelijkerwijs mag aannemen dat een huwelijk kan slagen, of dat men op grond van andere – en dan dus eigenlijk valse – motieven in de richting van een huwelijk zoekt. Om daarover met zichzelf tot meerdere klaarheid te komen kan een gesprek met een raadsman of soms met een psychiater van belang zijn.

Op deze wijze, Mej. D., hebt u uw probleem aangepakt. In de loop der jaren hebt u het gevoel gekregen, dat u andere, en voor u diepere behoeften had, dan in uw intellectuele beroep bevredigd konden worden. U hebt u toen tot een psychiater gewend. En in een psycho-analytische behandeling is het u duidelijk geworden: Bij u is het feit van uw ongehuwd gebleven zijn terug te voeren op invloeden uit uw jeugd, die u hebben geremd. U bent opgevoed in een zeer moralistisch gezin, waar alles wat met de sekse te maken had taboe was. Reizen, mooie kleren, genieten van het leven, het werd alles tot „doodzonde“ verklaard. Nu kijkt u het leven met andere ogen aan en hebt u ontdekt dat het huwelijk wél tot uw werkelijke behoeften behoort. En nu staat u voor de vraag, of er op uw leeftijd nog mogelijkheden voor een huwelijk zijn. En of een contactbureau daarbij zou kunnen helpen. Wel, 't meest zal u helpen, dat u uw innerlijke remmingen tegen het huwelijk kwijt geraakt bent. In beginsel is de weg nu vrij in de ontmoetingen die u in het dagelijks leven hebt. Het contactbureau kan de kring voor zulke ontmoetingen nog verwijden. U hebt echter het gevoel, dat de kansen voor academisch gevormde mensen extra gering zouden zijn. Ik keek er een pagina huwelijksadvertenties op na en ik vond er vrij veel academici onder. Het lijkt niet zo te zijn. Overigens begrijp ik wel, dat u er niet mee wilde zeggen, dat voor u alleen een academicus in aanmerking komt.

Intussen is er nog een andere reden waarom men niet al zijn hoop en verwachtingen op een contactbureau zal mogen stellen. Het is een reden, die meer in het bijzonder voor vrouwen geldt. De ervaring bij de kerkelijke bureaus heeft namelijk geleerd dat zich veel meer vrouwen dan mannen aanmelden. Dat is wat vreemd, omdat de statistiek uitwijst, dat het aantal ongehuwde vrouwen niet veel groter is dan het aantal ongehuwde mannen. Wat daar ook achter moge schuilen, het feit ligt er, en men doet goed zich in zijn contacten niet tot het bureau te beperken, maar ook verder zo veel mogelijk in het volle leven te blijven staan.

Mag ik op dit punt nog eens terug komen bij u, Mevr. E.? Uw moeilijke omstandigheden brengen het mee, maar zou er tegelijk nog niet iets anders zijn, dat uw afzondering in de hand werkt? Ik kan het heel goed mis hebben, maar dat extra ingevoegde zinnetje in uw brief heeft mij bezig gehouden: „Bij getrouwde vrienden is het ook niet prettig te komen altijd.“ Moet ik daaruit lezen, dat het soms pijnlijk voor u is? Ik kan het me goed indenken. Maar dreigt dan niet het gevaar, dat uw kring steeds kleiner wordt en uw eenzaamheid ondraaglijk groot? Het zou misschien prettig zijn als u al uw zorgen eens kon uitpraten. Zal ik u eens met een raadsman in uw woonplaats in contact brengen? Schrijft u me dat nog even, als u dat wilt. Uw,

C. H. Schonk

Gevaarlijke herbewapening

Slot van pag. 1

In deze onzekerheid en verdeeldheid laat men nu weer eens het schrikbeeld van een communistische overheersing opdraven om een soort geestelijke heroriëntatie te prediken, die in wezen een even fundamentele bedreiging voor onze cultuur vormt als dat zo verfoeide communisme. Immers, iedereen die ook maar enige bedenkingen heeft tegen Adenauer of Vrij China, of niet absoluut afwijzend staat tegen stakingen, Castro en Loemoemba, en wel iets voelt voor het opruimen van misstanden in Zuid-Amerika of Kenya, vormt een steun voor het opdringend wereldcommunisme. Want: men tast dan enige bolwerken tegen dat communisme aan! Maar Tsjang Kai Tsjek, opkomend neo-nazisme, Batista, Franco, Salazar en restanten van Belgisch, Engels en Frans kolonialisme laten zich niet goedpraten, al zijn het nu nog zulke deugdelijke bolwerken tegen het communisme. Het soort redeneringen van de Morele Herbewapening vormt een mooie vrijbrief voor allerlei avonturiers, die ergens een greep naar de macht willen doen, haastig in het openbaar enige fraaie volzinnen over de betere ideologie van de vrijheid ten beste geven, om zich vervolgens op te werpen als beschermers tegen het wereldcommunisme. Sommige mensen twijfelen een beetje aan de absolute onzelfzuchtigheid en de absolute eerlijkheid van bijvoorbeeld de leiders van „Vrij China”. Sommige mensen wensen zich vrijelijk uit te spreken over de praktijken van diverse regeerders. De Morele Herbewapening zal deze men-

sen echter als ondermijnende elementen aanwijzen.

Misschien bedoelen de voorgangers van de Morele Herbewapening het allemaal heel goed. De tekst van hun geschriften en vooral de staat van dienst van hun aanbevelers waarschuwen ons echter voor de gevolgen van hun bedoelingen. De theorieën van de Morele Herbewapening en de praktijken van wijlen McCarthy liggen te dicht in elkaars buurt, en de heren beschikken wat al te gemakkelijk over flinke geldsommen. Daar moet een stevige aanhang achter zitten, en dan kunnen we zoiets niet afdoen met een zachtmoedige mededeling, dat we het niet met deze mensen eens zijn. Laten we deze beweging

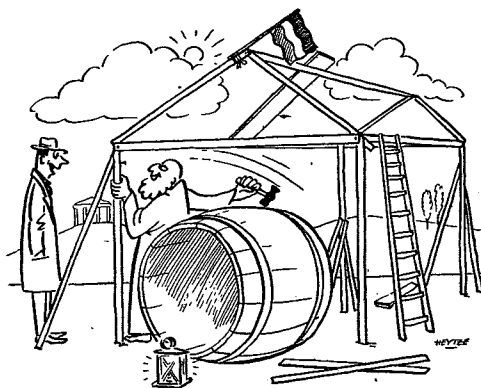
meteen maar duidelijk als giftig en gevaarlijk aan de kaak stellen, dan weten de heren meteen waar ze aan toe zijn.

Bovendien klinkt de mentaliteit van de Morele Herbewapening nogal eens door bij mensen die waarschijnlijk met de hele beweging (nog) niets te maken hebben. De woorden fellow-traveller, ondermijnende kritiek e.d. worden nogal eens geuit, en daarom is deze gelegenheid aangegrepen, om nog eens op het gevaarlijke van deze instelling te wijzen. Een samenleving waar al te duidelijke kritiek en de behoefte aan genuanceerde meningsvorming worden beperkt onder het motto, dat daarmee onze weerbaarheid tegen het communisme wordt onderdrukt, is op weg om althans één van de praktijken van dat communisme over te nemen. En daartegen kan niet vaak genoeg worden gewaarschuwd.

Van Opijnen

Internationale School voor Wijsbegeerte

In de Internationale School voor Wijsbegeerte te Amersfoort wordt op 11 en 12 maart een cursus gehouden over Rudolf Steiner, zijn leven, werk en gedachten. Inleiders: Dr. W. F. Zeylmans van Emmichoven, D. H. van Goudoever en prof. dr. B. C. J. Lievegoed. Van 7 tot 9 april is er een cursus over het onderwerp: Wijsgerige dialoog met Moskou. Als inleiders treden op prof. dr. R. F. Beerling en prof. dr. J. de Graaf.

- Zo Dio, aan het uitbreiden?
- Ja, ik heb het humanisme gevonden!

Lezingen voor de radio

12 maart 9.45 uur (VARA) S. Bouma: „Alledaags humanisme”;

19 maart 9.45 uur (VARA) dr. H. Bongers (onderwerp nog onbekend);

26 maart 9.45 uur (VARA) dr. O. Noordenbos: „Begrip en ruimte”.

U kunt zich op de wekelijks verschijnende teksten van de lezingen abonneren door overschrijving van f 4,- per jaar op giro no. 58 t.n.v. de Humanistische Luisterkring, Oudegracht 152, Utrecht. Voor leden van de luisterkring f 3,- per jaar. Losse nummers f 0,25.

* De uitzendingen voor de AVRO-microfoon vinden steeds plaats op de eerste dinsdag van de maand, des middags van 4 uur tot 4.15 uur.

Mens en Wereld

verschijnt om de veertien dagen

Hoofdredacteur: P. W. van der Vliet
Redactieraad: Mr. H. Singer-Dekker, dr. H. Bongers, prof. dr. J. C. Brandt-Corstius, R. de la Rie, mr. dr. H. J. Roethof, H. A. Scheltes, J. van Straten
Redactiesecretaris: H. P. Danz, Schieweg 87c, Rotterdam 4, telefoon 80641

Administratie, abonnementen en advertenties:

Oudegracht 152, Utrecht,
telefoon 1 01 63; postgiro 304960 t.n.v.
Humanistisch Verbond, Utrecht

Advertentietarieven op aanvraag
Kleine advertenties f 0,20 per woord

Abonnementenprijs voor leden van humanistische organisaties f 5,- per jaar, voor niet-leden f 7,50, buitenland f 8,-; losse nummers f 0,30.

Rechtzetting

In de bespreking van dr. Schuurman in het nummer van 14 januari zijn een paar storende fouten geslopen. De juiste titel luidt: Sprookjeshelden tonen hun ware gezicht, de ondertitel: Een gefundeerde verklaring van onze bekendste sprookjes tegen de achtergronden van

Ballade in as

Voor het loket, waar ik dagelijks een lange stroom mensen aan me voorbij zag trekken, verscheen op een kille middag een bleke jongeman, die me een cheque aanbood. Ik herkende hem van vroeger, van school, maar omdat zijn naam niet klopte vroeg ik: „Waarom tekent u met deze naam? Zo heet u toch niet?” Hij keek me verwonderd aan en herkende me. „Willy,” zei hij, „hoe kom jij hier?” „Gewoon,” antwoordde ik, „om den brode. Hoe is ‘t met jou?” „Slecht,” zei hij en legde me zijn naamsverandering uit. „Vanmiddag kom ik je halen,” voegde hij er nog aan toe en verdween uit mijn gezichtsveld. Ik hield me de hele verdere tijd in gedachten met hem bezig en het moet gezegd, dat ik me niet bepaald verheugde op het moment dat het kantoor uit zou gaan.

„Een ridder voor je,” grinnikte de telefonist om half zes, toen ik zijn hokje voorbijging. „Draak,” siste ik en schoot de deur uit.

Het was misschien een half jaar na de bevrijding. De trams reden in ieder geval alweer, maar het was voor een gewoon mens haast niet mogelijk erin te komen.

„Zullen we maar gaan lopen?” vroeg ik. „Dan kunnen we nog wat

praten onderweg.” „Goed,” zei hij en liep somber zijwendend naast me.

‘t Was eigenlijk altijd een beetje een vreemde jongen geweest, Freek. Ik had eens samen met hem de hoofdrol gehad in een toneelstuk voor de grote schoolfuij. Wat hij precies was, weet ik niet meer, maar ik was een verpleegster.

Willy, en ik moest in het eerste bedrijf een beschuit opeten en in het derde een liefdesscène met hem spelen. Het aantal beschuiten, dat ik thuis voor de spiegel heb opgegeten, is niet te tellen, maar aan die liefdesscènes zijn we nooit toegekomen, want de rector had inmiddels het stuk afgekeurd, zodat we midden in de repetities bleven steken. Het speet me oprecht van die beschuit, maar het was voor Freek blijkbaar een aanleiding om me tot in lengte van dagen Willy te blijven noemen.

„Speel je nog wel eens piano?” vroeg ik. Ze hadden een enorme vleugel bij hem thuis. „Dat kon je vroeger zo mooi. Ik was er echt helemaal weg van.” „Een enkele keer,” gromde hij. „Als ik thuis ben, speel ik Chopin. De ballade in as, ben ik nu aan ‘t studeren.”

Het gesprek vlotte niet erg. Hij had het heel moeilijk gehad, be-

greep ik wel en het zat hem blijkbaar nog niet bepaald mee, maar ik had geen zin om ernaar te vragen.

„Wat heb jij in de oorlog gedaan?” vroeg hij ineens fel.

„Ik? O, niks,” zei ik ontwijkend. „Gevegeteerd, dus!” viel hij nijdig uit. „En nou ga je natuurlijk trouwen en kinderen krijgen!”

„Als we een huis kunnen vinden, ja. En dan ga ik weer verder vegeteren en een dikke, vette huismoe-der worden, met een schort voor, om niet op m’n goeie goed te morsen!” spotte ik, maar het viel niet in goede aarde.

Hij gromde en snoof minachtend. Kennelijk vond hij me een konijn, maar het kon me niets schelen.

Toen ik bij m’n huis aangekomen was, gaf ik hem een hand en zag hem met zijn aktentas onder zijn arm, in zijn schouders gedoken, weglopen.

„Herinner jij je Freek nog?” vroeg een hele tijd later een vriend, die ik toevallig op straat tegenkwam. „Ik ben een poos geleden naar zijn crematie geweest. Hij heeft zelfmoord gepleegd.”

„Ballade in as,” dacht ik en ik had geen behoefte om naar bijzonderheden te vragen. A. S.

IK denk er ZO over

Kan een humanist in een persoonlijk God geloven?

In de rubriek „Kritisch Allerlei” (M. en W. van 28 jan.) wordt een redevoering van de heer van Krevel besproken, waarin de vraag gesteld wordt: „Is het binnen het H.V. mogelijk, een persoonlijk God te aanvaarden?” Hierop luidt het antwoord van de rubriekschrijver bevestigend. „Er zijn ook humanisten, die dat doen; alleen gaan wij daar bij de formulering van onze levenshouding niet van uit”.

Ik geef toe, dat het mogelijk is, dat binnen het H.V. leden zijn, die de beginselen van het H.V. verenigbaar achten met het geloof in een persoonlijk God. Toch geloof ik, dat deze leden mank gaan aan een niet onbedenklijke inconsequentie.

Hoe kan men tot het geloof in een persoonlijk God komen zonder eerst van dit geloof te zijn uitgegaan?! Men moet niet menen, dat men op grond van ervaringen of redelijke overwegingen ooit tot het geloof in een persoonlijk God (d.w.z. een God, die men zich als Persoon voorstelt) kan komen. *Rede en ervaring leren ons geen persoonlijk God kennen.* Slechts een dogmatisch geloof, dat stamt uit de vóór-wetenschappelijke periode, leert ons het geloof in een persoonlijk God. M.a.w. wanneer men niet uitgaat van het geloof in een persoonlijk God, zal men nooit tot dit geloof komen. Het geloof in een persoonlijk God is kenmerkend voor alle op openbaring berustende godsdiensten:

Jodendom, Christendom en Islam. Een Christen, Jood of Moslim kan dan ook zijn geloof in een persoonlijk God staande houden met een beroep op de objectieve openbaring (Bijbel of Qoeraan) of op een persoonlijke openbaring (doch een visioen overtuigt in onze tijd niet meer als bewijs ener objectieve waarheid).

Wanneer er Humanisten bestaan, die nochtans aan het geloof in een persoonlijk God vasthouden, dan wijst dit of op een nog niet volledig loslaten van het Christelijk geloof, of op begripsverwarring.

Wij gaan een stap verder: stel, dat een groep binnen het H.V. de verenigbaarheid van onze beginselen met het geloof in een als Persoon gedachte God ging propagieren, dan geloof ik, dat wij zulk een groep met kracht van argumenten tegemoet zouden moeten treden. Mocht dit niet baten, dan zou deze vraag aan de Algemene Vergadering moeten voorgelegd worden en dan zou beslist moeten worden, of de beginselen van het H.V. het geloof in een persoonlijk God zouden toelaten. Indien de A.V. hierop met een volmondig ja zou antwoorden, zou ik onmiddellijk voor het lidmaatschap bedanken, omdat ik ervoor zou bedanken, lid te zijn van een gedenatureerd Humanistisch Verbond. Doch ik vertrouw, dat een ruime meerderheid der A.V. met een resoluut „neen” zou antwoorden.

Beilen

P. D. van Roijen

Humanistisch Thuisfront en Ned. Nieuw Guinea

Nu er regelmatig dienstplichtige militairen naar Nederlands Nieuw Guinea worden uitgezonden, ziet het Humanistisch Thuisfront het als zijn taak, contact te zoeken met diegenen onder hen, die door de aard van hun levensovertuiging, bij de aldaar aanwezige geestelijke verzorgers van protestantse en rooms-katholieke richting, de veldpredikers en aalmoezeniers, niet die morele steun zullen kunnen vinden die zij behoeven.

Daar humanistische geestelijke verzorgers in de strijdkrachten nog steeds ontbreken, is een nauw persoonlijk contact met onze geestverwante militairen in Nederlands Nieuw Guinea niet mogelijk. Dit valt te meer te betreuren, daar juist deze jongemannen, ver van hun eigen vertrouwde omgeving, temidden van een hen vreemde bevolking, de morele en geestelijke steun nodig hebben van gelijkdenkende landgenoten.

Het Humanistisch Thuisfront meent dat het noodzakelijk is om, evenals de protestantse en rooms-katholieke organisaties, zoveel te doen als

in zijn vermogen ligt om hen de aldaar door te brengen periode te vergemakkelijken.

Vooralsnog ziet het deze mogelijkheid alleen in het verzenden van lectuur, kranten en tijdschriften van eigen richting, waaraan in de kampementen grote behoefte bestaat. Weliswaar verzorgt de Dienst Welzijnszorg Leger en die van de Marine het toezenden van lectuur, doch deze is bij lange na niet toereikend. Daarbij komt nog dat schriftelijk contact met thuis bemoeilijkt wordt door de hoge posttarieven voor de luchtpost en de lange duur der verzending per zee-post.

Het Humanistisch Thuisfront heeft daarom besloten, binnen zijn financiële draagkracht, ook een deel van de lectuurvoorziening op zich te nemen. Het vraagt daartoe aan de lezers van dit blad, de namen en adressen van hen bekende buitenkerkelijke militairen, die in Nieuw Guinea hun dienstplicht vervullen, op te geven aan het Centraal Bureau van het Humanistisch Thuisfront, Frans van Mierisstraat 59 te Amsterdam.

Het bestuur van het Humanistisch Thuisfront

Practisch Humanisme

Voor alleenstaande vrouw van middelbare leeftijd tot ± 67 jaar inwoning aangeboden. Eiland: Voorne en Putten (Z.-H.).

Kleine nieuwe bungalow, voorzien van alle gemakken – Was buitenshuis – Werkster z.n. aanwezig; bij echtpaar (73 en 74), waarvan vrouw zich beslist niet met huishouding bemoeit. Wie wil contact opnemen voor nadere uitvoerige inlichtingen?

Brieven onder no. maart 3 aan het bureau van dit blad, of telef. 01887-461.

Het moderne huwelijk

Gaarne zou ik enige aanvulling willen geven op het stukje van M. A. Lindenburg in Mens en Wereld van 14 jan., naar aanleiding van het artikeltje van 2 januari '61 over het moderne huwelijk. Dit stukje geeft, dunkt me, een goede aanvulling wat Nederland betreft, op de Amerikaanse visie van dr. Gross. Toch kan ik het er niet mee eens zijn als L. zegt: „De Nederlandse vrouwen zijn niet onrijp en ontevreden en het Nederlandse huwelijk lijdt niet aan leegheid en bankroet”. Is dat niet wat al te boud gesproken? Meent L. werkelijk, dat de Ned. vrouwen allen rijp zijn, in de zin, die dr. Gross ongetwijfeld bedoelt van „geestelijk volwassen”? En de mannen ook? Was het maar zo, dan zouden de huwelijken hier meer geslaagd zijn en werden er ook minder opvoedingsfouten gemaakt (met alle gevolgen van dien).

Ziet L. het niet al te eenvoudig? Is het niet zó, dat wij mensen allen min of meer onrijp zijn? Dat we als mensheid nog maar op weg zijn naar de volwassenheid? We leven nog voor zo'n groot deel onbewust en in de onbewustheid handelen we...

Het is zeker waar, dat de vrouw niet terug moet naar het zichzelf opofferen voor het gezin. Of aan de andere kant het uitoefenen van beroepsarbeid dé oplossing is? Dat is in zijn algemeenheid, dunkt me, zo niet te stellen. Er zijn zeker vrouwen, die een beroep hebben, waar ze in opgaan en die hierin een vervulling vinden naast het gezin. Maar een jonge vrouw b.v., die naast haar gezin haar vroegere kantoorwerk wil behouden om iets ruimer te kunnen leven (een T.V.) zal daar oppervlakkig misschien wel tevredener door zijn, maar volwassener? In de grond gaat het er, lijkt mij, om, dat de moderne vrouw de gelegenheid krijgt en ook benut om haar eigen persoonlijke behoeften en mogelijkheden te leren kennen, zich ervan bewust te worden en ze in goede banen te leiden. Dit houdt vanzelf in, dat ze niet alléén haar gaven als echtgenote en moeder zal leren gebruiken, maar ook maatschappelijke relaties zal aanknopen, naar haar eigen aard. Dat hoeft dan niet bepaald in beroepsarbeid te liggen. Op die manier zal ze kunnen uitgroeien tot een volwassen persoonlijkheid, die in haar gezin haar eigen deel bijdraagt, maar toch niet in een leegte valt als haar kinderen het huis uitgaan of als ze haar man verliest (hoe moeilijk dat ook kan zijn.)

Daarvoor is dus nodig, dat zij zich bewust wordt van zichzelf, van wat in haar leeft en wat ze tot ontplooiing zou kunnen en willen brengen. Voor deze bewustwording is de wisselwerking met anderen onontbeerlijk, dus ook die buiten het gezin. Op die manier zal de moderne vrouw volwassen kunnen worden en de haar toekomende plaats in het geheel van de menselijke samenleving kunnen innemen.

W. J. Klaar

Niet alleen de kerkelijken hebben hun wezenverzorging.

De Weezenkas

Vereniging tot opvoeding en verzorging op humanistische grondslag neemt op zich de verzorging van de wezen der buitenkerkelijken

Sluit U daarom aan bij deze vereniging

Inlichtingen omtrent lidmaatschap bij de Secretaris: J. de Leeuw, Herengracht 62, Amsterdam-C.

In uw hart

verkiest U eigenlijk crematie?

Maar U zoudt er eerst
iets meer van willen
weten!

Vraagt dan vrijblijvend inlichtingen aan de
VERENIGING VOOR FACULTATIEVE CREMATIE
Riouwstraat 186 — 's-Gravenhage
Tel. (070) 55 47 97

Door een moeilijke levenssituatie lukte het mij niet eerder contacten te leggen. Ik ben een vrouw van 40 jaar, niet slank en niet dik, opleiding kunstnijverheidsschool en thans ook in deze richting werkzaam. Zo graag zou ik langs deze weg, een contact bespoedigen, omdat ik, net als diegene die hierop misschien antwoorden zal, nog wat van het leven wil maken en niet langer alleen wil zijn. Wie voelt zich ook in een dergelijke omstandigheid?
Brieven onder no. mrt. 10 aan het bureau van dit blad.

ZEDDAM-MONTFERLAND

In deze prachtige landelijke en bosrijke omgeving vindt U werkelijk rust. Tussen korenvelden, dicht bij de bossen: Pension „Wijde Blick”. Uitstekende verzorging. Bij weekverblijf f 8,- p.p. p.d. Telef. 08345-493.

Alleenst. dame, 51 jr., zoekt betrekking als

HUISHOUDSTER

Brieven naar dhr. S. Knap, L. Nic. dwarsstraat 18, Amersfoort.

Dame, wed. 40 jr. met zoontje 10 jr. beter middenstandsmilieu zou gaarne in contact komen met repres. besch. ontw. heer tot 50 jr. Deze advertentie is geplaatst met het doel om serieus de mogelijkheden tot een toekomstig harm. partnership te overwegen.

Brieven onder no. mrt. 1 aan het bureau van dit blad.

Te huur, voor klein gezin of derg. in Harderwijk, dicht bij natuur- en zwembad, lyceum en station, voor 2 à 3 maanden, te beg. 1 mei a.s. een gedeelte van huis met tuin, tel., bad, c.v. en gebruik van keuken.

Brieven onder no. mrt. 6 aan het bureau van dit blad.

Wij zoeken voor ons buitenhotel gedurende het a.s. seizoen (1 mei tot 1 sept.) een **flinke huishoudelijke hulp**. Sollicitaties met referenties te richten aan Mevr. G. Schreuder-Schoorl, Hotel „De Leperkoen”, Lunteren.

Heer, 28 j. zoekt ser. kennism. met dame, ± 25, geen danstype, br. m. f.o.e.r. onder nr. mrt. 5 aan het bureau van dit blad.

Voor het Centraal Bureau van het Humanistisch Verbond wordt gezocht:

Een assistent(e) van de administrateur

Kandidaten moeten ervaring hebben in een administratief-organisatorische functie en in staat zijn leiding te geven.

Geboden wordt een vrij zelfstandige functie die naar capaciteit gehonoreerd kan worden met een salaris tussen f 6.000,- en f 8.400,- per jaar.

Voor de genoemde functie is Humanistische gezindheid een vereiste. Standplaats Utrecht. Vijfdaagse werkweek, 3 weken vakantie.

Met de hand geschreven (geen ballpoint) sollicitaties te richten aan: Humanistisch Verbond, Oude Gracht 152, Utrecht.

Verschenen no. 1 van het maandblad:

BUITEN DE PERKEN

Uit de inhoud: Redactionele inleiding: De vervolging van S. Santen; Brief van ooggetuige uit Kongo; „Klein”igheden; Directe-actiekroniek; Bespreking van het boek van de Spaanse priester Vicens Vives over de oorsprong van het anarchisme in Barcelona en van „De Joegoslavische visie”.

Abonnementsprijs f 2,50 per jaar, te storten op postrekening 57 49 95 ten name van: A.S.P., Den Haag.

Proefnummer bij: G. v. d. Wal, Potgieterstraat 49, Den Haag.

INDEX-BENADERINGS-POLIS

Inlichtingen omtrent deze nieuwe vorm van levensverzekering, gebaseerd op kosten van levensonderhoud, worden verstrekt door de erkende Assurantietussenpersonen en de

N.V. Levensverzekering-Mij „AURORA”

Opgericht 1887

HERENGRACHT 62 - AMSTERDAM

Humanistisch Kinderthuis „Ellinchem” te Ellecom (Gld.) doorgangshuis en selectiecentrum voor gezinsverpleging, voor jongens en meisjes van 5-18 jaar, cap. 38 kinderen, zoekt voor spoedig:

1. een **hoofdleidster**, die voornamelijk een leidinggevende en organiserende functie zal hebben.
2. een **groepsleider**, voor een groep van 12 schooljongens, van 9-14 jaar.
3. een **groepsleidster**, vervangster van de vaste leiding.

Gezocht worden beschaaftde krachten, met een goede algemene ontwikkeling, bij voorkeur met vakopleiding, dan wel bereid deze te volgen.

Salaris overeenkomstig het salarisrapport „Haeck”, vacanti toeslag 4 %, 3 weken vakantie, 6 vrije dagen per maand.

Sollicitaties te richten aan de directeur, Zutphensestraatweg 38 te Ellecom.

In het Binnengasthuis te Amsterdam kunnen worden geplaatst:

Leerling-verplegers

en

Verplegers in het bezit van het diploma B

ter opleiding voor het diploma A (ziekenverpleging), alsmede

Verplegers in het bezit van het diploma A

Sollicitaties te richten aan de adjunct-directrice, postadres: Nieuwe Doelenstraat 15, Amsterdam-C.

Gelegenheid om mondeling te solliciteren op maandag, woensdag en vrijdag te 14.30 uur en volgens afspraak.

Nadere inlichtingen omtrent salariering en arbeidsvoorwaarden worden op aanvraag gaarne verstrekt.